

DVOJNA ŠTEVILKA

I ♡

KATEDRA

UVODNIK

Univerzitetna organizacija ZSMS v Mariboru je revolucionarna družbenopolitična organizacija mladih, ki imajo po zakonu o visokem šolstvu status študenta in mladih, ki združujejo delo v VTO in VDO univerze v Mariboru in njihovih organizacij v boju za socialistično samoupravljanje v družbi.

Univerzitetna organizacija ZSMS se konstituira z namenom da:

1. razvija najširše politične akcije mladih na Univerzi, v osnovnih celicah družbenega življenja, to je v visokošolskih temeljnih in delovnih organizacijah, Univerzi, Študentskih domovih, krajevnih skupnostih in pokrajinskih klubih, v družbenopolitičnih organizacijah in društvih;

2. ustvarja pogoje za široko vključitev mladih na Univerzi v vse vrste družbene odgovornosti in družbene odločanja v sistemu samoupravne demokracije.

3. zagotavlja izražanje avtentičnih in v socialistični smeri oblikovanih različnih konkretnih interesov, teženj in ustvarjalnosti mladih na Univerzi.

4. mobilizira, organizira, usposablja in usmerja mlade na Univerzi v reševanje bistvenih družbenih vprašanj, ki so neposredno pomembna za družbeni, ekonomski in socialni status mladih na Univerzi in v družbi.

5. prevzema konkretno družbeno odgovornost v vsakodnevem delovanju samoupravne demokracije.

6. zagotovi idejnopolitično in akcijsko enotnost mlade generacije.

IZ PRAVIL O ORGANIZIRANJU IN DELOVANJU UNIVERZITETNE ORGANIZACIJE ZSMS V MARIBORU

Besede, polne revolucionarnega zanosa nimajo in nikoli niso imele sposobnosti ustvariti takšno organizacijo tudi v praksi. Edini kriterij kakovosti dela UK ZSMS je lahko samo njena akcijska sposobnost med študenti. Samo po tem kriteriju lahko presojava dejavnost takšnega foruma. Formalne opredelitve v raznih samo in nesamoupravnih aktih pri takšni analizi in presoji niso relevantni.

Mariborski študentje danes nimamo UK ZSMS, ki bi bila sposobna odkriti in skozi svoje samoupravne oblike delovanja oblikovati, usmerjati in uresničevati naše interese.

UK nima niti vpliva niti zaupanja med študenti. Veliko študentov ne ve, da UK ZSMS sploh obstaja. To priča, da je UK ZSMS bolj prisotna pri forumskem delu univerzitetnih in mestnih družbenopolitičnih organov, kot razreševanju problemov, ki se vsakodnevno pojavljajo pri študiju.

Nedvomno je takšno stanje povzročeno s krizo obstoječih „samoupravnih (???) oblik delovanja“ pri nas, ki puščajo posledice tudi pri delu mladinske organizacije. Ne bi pa bilo pravilno ob tem pozabiti da člani predsedstva praviloma prehitro klonijo pod pritiski birokratizacije, ki postajajo neka višja sila in objektivno onemogočajo oblikovati takšno mladinsko organizacijo, ki vegetira v programih ZSMS.

Bojim se, da se študentje, Univerza in družbenopolitične organizacije ne zavedajo, da bo za izboljšanje položaja in dela UK ZSMS v Mariboru potrebno spremeniti obstoječe odnose na marsikaterem področju našega življenja. Moralna podpora predsedstvu UK ZSMS je ideološki in ne akcijski dejavnik razvoja.

Branko Greganovič

KAZALO

stran

2 Uvodnik

3 Informacije

4 Intervju z mr. Egonom Žižmondom

6 Ali te zanima, kdaj si porabnik in kdaj porabnikar?

6 Trg delovne sile, usmerjeno izobraževanje in nezaposlenost

7 Dan mladosti

9 Obrazi — literarna predloga

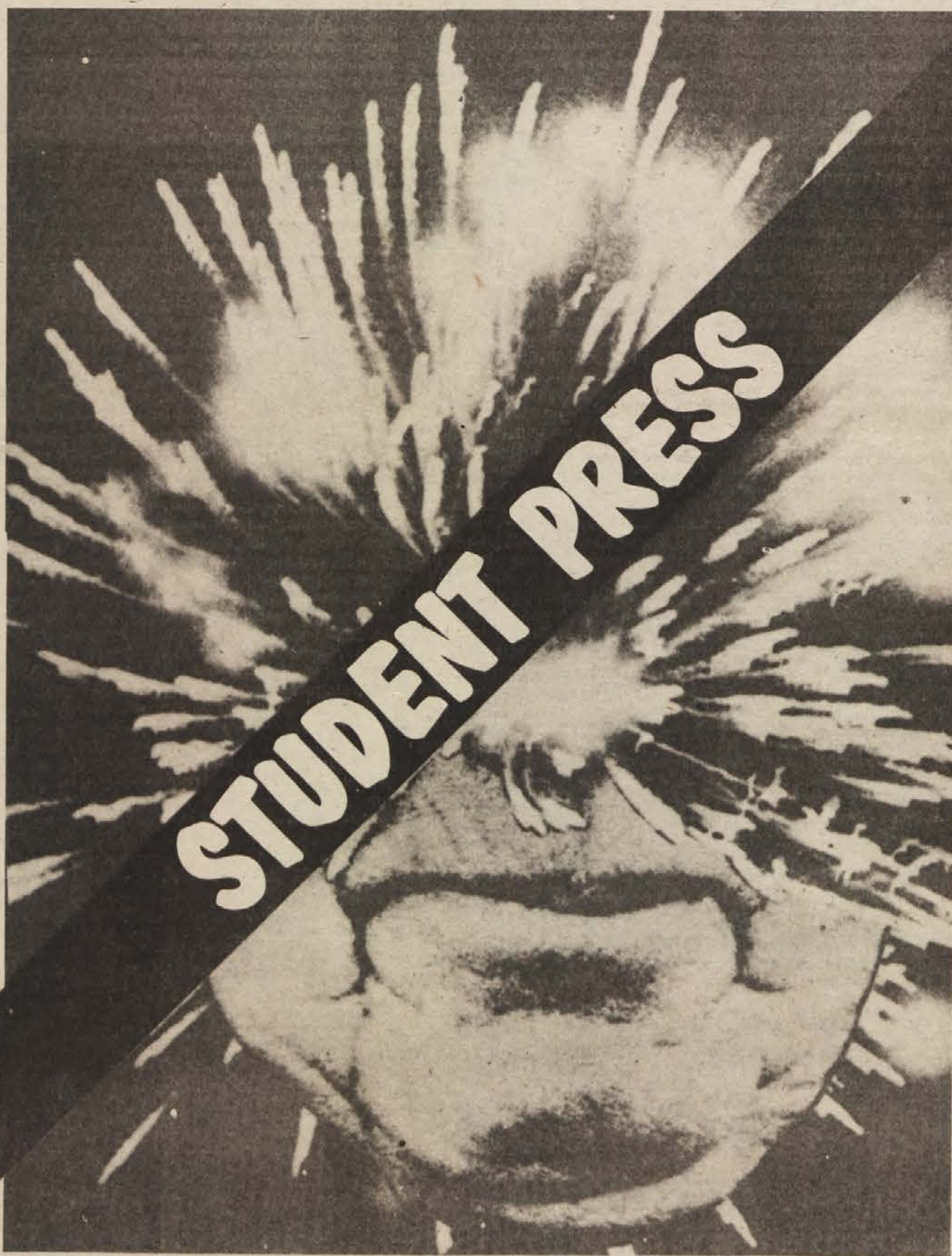
15 Razgovor z dr. Vladom Srukom

15 Kratke domače iz logov domačih

16 Srednješolska stran

17 Primerjava med mariborsko in ljubljansko glasbeno sceno

18 Odmevi na objavljene Katedrine članke

NAROČILNICA

ZA OBLJUBLJAM SE, DA NEPREKLICNO NAROČAM KATEDRO, ZA KATERO NAROČNINO BOM REDNO NAKAZOVAL NA ŠIRO RAČUN, KATEREGA ŠT. BOM PREPISAL IZ KOLOFONA IN MI JO BOSTE REDNO POŠILJALI NA SPODAJ VSTAVLJEN NASLOV:

STUDENT PRESS

Predsednik izdajateljskega sveta: Tomaž Kšela. Katedra izhaja ob podpori UK ZSMS Maribor. Kulturne skupnosti Slovenije. Raziskovalne skupnosti SRS, izobraževalne skupnosti SRS in Zveze skupnosti za zaposlovanje SRS. Tisk: CGP Večer, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, cena izvoda 20 din. Letna naročnina: študentje in dijaki 150 din, ostali posamezniki 200 din, inštitucije 400 din. Nenaročeni tekstri in slike ne vračamo. Članki izražajo mnenja avtorjev. Oproščeno temeljnega davka na promet po sklepu št. 421-1/70, z dne 11. 1. 1973. Sestanki uredništva: vsak torek, od 13. — 14. ure.

Študentski list Katedra. Naslov uredništva: Ob parku 5, 62000 Maribor, tel.: 22-004. Številka žiro računa: 51800-678-81846. Izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS v Mariboru. Uredništvo: glavni urednik (v. d.): Srečko Pirtošek. Odgovorni urednik (v. d.): Branko Greganovič. Informacije: Mirjam Segla. Literarna priloga Obrazi: Marko Klasič. Likovnost: Lidija Herman, Sandi Senekar.

Tehnični urednik: Marjan Haml. Tajnik Dušan Tomažič. Sodelavci: Milko Poštrak, Tatjana Welzer, Peter Podgorelec, Bogdan Toplak, Bojan Labovič, Marinka Jerman.

INSTITUT ZA EKONOMSKO DIAGNOZO IN PROGNOZO PRI VEKŠ V MARIBORU JE BIL USTANOVljen LETA 1977 IN JE VKLJUČEN V VSE JAVNE RAZPRAVE O PROBLEMATIKI SISTEMA IN POLITIKE CEN, DEVIZNEGA TEČAJA MD. INSTITUT ZELO INTENZIVNO SODELUJE Z REPUBLIŠKIM KOMITEJEM ZA TRŽIŠČE IN SPLOŠNE GOSPODARSKE ZADEVE IN TUDI Z ZVEZNO SKUPNOSTJO ZA CENE. SVOJE RAZISKAVE OBJAVLJAJO V BILTENU EDP IN DRUGIH ŠTUDIJAH.

Razgovor z magistrom Egonom Žižmondom, predstojnikom inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo pri VEKŠ v Mariboru

KATEDRA: Eden izmed pomembnih uspehov našega gospodarstva v preteklem obdobju je tudi večji izvoz na konvertibilno tržišče. Vendar pa gre predvsem za fizično večji obseg, saj dobimo za fizično precej večji izvoz enako ali pa še manj dolarjev kot v preteklih letih. Vsako leto bi naj izvoz povečali za 20 odstotkov. Ali ne gre pri tem za nekak pavšalni odstotek, ki pa ni utemeljen z določenimi raziskavami, možnostmi?

EGON ŽIŽMOND: Moje mnenje je, da so večinoma ti odstotki določeni zelo zelo približno. Metode, ki jih uporabljajo zvezni planski organi, gospodarska zbornica in zvezna skupnost za cene itd., so na tako nizki ravni (s slabimi

da se drsenje omeji le do stopnje relativne inflacije in da se za hitrejšo stimulacijo izvoza uporabljajo netečajni instrumenti, kot so premije, oprostitve davkov itd.

V lanskem letu je prevladala prva koncepcija povečanega drsenja tečaja in podatki so takšni:

Od leta 1981 se je fizični obseg izvoza povečal za približno 24 odstotkov, vrednost izvoza v dolarjih pa je padla za približno 2 odstotka. Če pogledamo še relativno rast cen industrijskih proizvodov, to pomeni razliko med našo inflacijo in inflacijo v zahodni Evropi, je ta relativna inflacija znašala 92 odstotkov v zadnjih dveh letih, tečaj pa je zdrsnil za 171 odstotkov. Vidimo torej strahovito prehiteno tečaja v primerjavi z relativno inflacijo in to je se-

Čitno je, da je mednarodni monetarni sklad podprl to drugo koncepcijo drsenja tečaja, ki jo podpiramo tudi mi.

KATEDRA: Ali ni morda vzrok pretiranega drsenja tečaja dinarja tudi to da hočemo s tečajem doseči konkurenčnost naših proizvajalcev na tujem trgu, saj produktivnost že nekaj let pada?

EGON ŽIŽMOND: Drsenje tečaja je pravzaprav posledica inflacije, inflacija pa je posledica manjše produktivnosti in slabšega izkoristka zmogljivosti. V industriji je izkoriščenost zmogljivosti okrog 65 odstotkov, torej ena tretjina zmogljivosti sploh ni izkoriščena. Izredno močne so tečajne razlike (vse to vrši pritisk na te domače kalkulacije), ravno iz tega izhaja velik pritisk povečanega drsenja

zvezne skupnosti za cene v zvezi z disparitetami. Tukaj so takšni metodološki »kiksi«, da je to prav smešno, no seveda ti metodološki »kiksi« morda tudi niso kiksi, ker marsikomu ustrezajo. Ustrezajo seveda vsem tistim, katerih gospodarska struktura je v glavnem bazična. Naštel bom samo nekatere primere: ugotavljajo akumulativno sposobnost, (razlika med akumulacijo in uporabljenimi sredstvi).

Stopnja akumulacije glede na porabljena sredstva je v bazični dejavnosti, jasno, nižja kot v predelovalni dejavnosti, zato ker so kapitalno intenzivne, imajo ogromno sredstev, in če imaš sredstva v imenovalcu ter akumulacijo v števcu, je ta stopnja nizka. Če pa dodamo zraven amortizacijo (za amortizacijo vemo, da je lani strahovito porasla za

... USPEH BO, ČE BOMO LETOS OHRA

KATEDRA: Kakšni so dosežki jugoslovanskega gospodarstva v letu 1983 in v prvih mesecih 84? Kako ocenjujete te dosežke na inštitutu za ekonomsko diagnozo in prognozo?

EGON ŽIŽMOND: Treba je povedati, da so bili določeni pozitivni premiki narejeni, predvsem gre za ohranitev določene stopnje rasti proizvodnje, kar je izredno pomembno v naši kritični situaciji. Ko je plačilna bilanca v krizi, ko je zadolženost velika, ko je uvoz kritičen, je vsaka ohranitev proizvodnje izredno velik uspeh. Potem je tukaj še določeno izboljšanje plačilne bilance, kritije uvoza z izvozom. To so določeni uspehi, vendar si moramo takoj postaviti vprašanje, s kakšnimi sredstvi smo to dosegli.

V največji meri so tukaj seveda pomagali tuji krediti, potem pospešeno drsenje tečaja dinarja, ki je vzpodbujalo izvoz in pa v določeni meri administrativni ukrepi oziroma, lahko bi tudi rekli, administrativno prisiljevanje. Čeprav ne preveč simpatične so takšne metode, v situaciji v kakršni smo, nujno potrebne, da stvar teče naprej. S tem ne želim administrativnih ukrepov zagovarjati, ti bi morali zajemati le majhen del ukrepov.

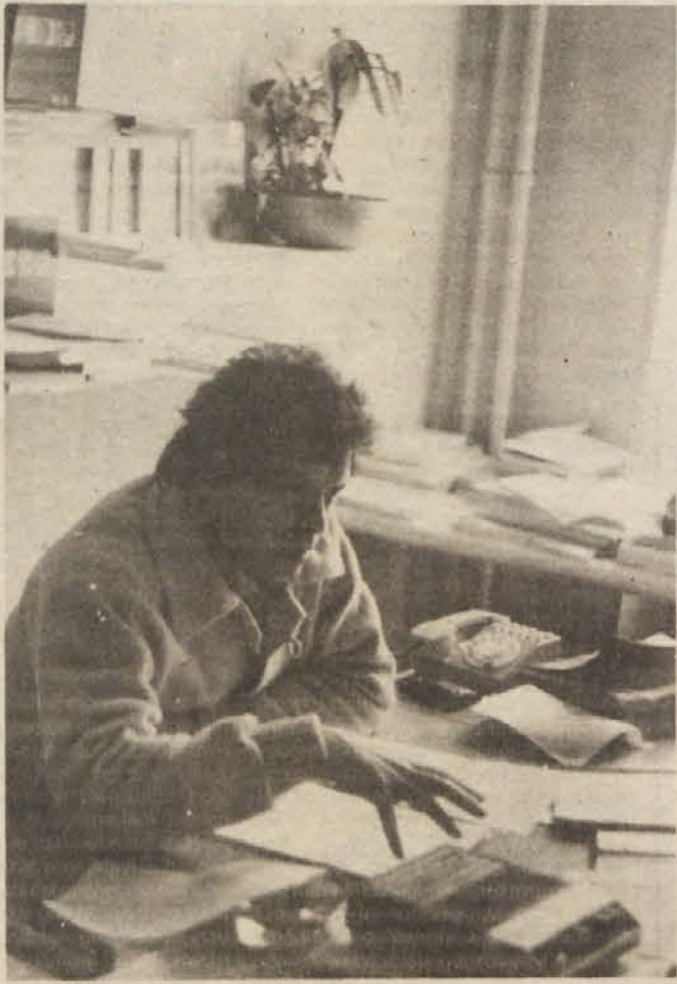
Ključni problem, ki ga vidimo tukaj na inštitutu, je problem ekonomskega sistema in z njim seveda povezane ekonomske politike. Ekonomski sistem in ekonomska politika, takšna kot sta sedaj, nista ustrezna za doseganje ciljev iz stabilizacijskega programa. Nista ustrezna pravzaprav zato, ker različni interesi, ki izhajajo iz razlike med razvostjo republik in pokrajin, onemogočajo, da bi se ekonomski sistem in ekonomska politika tem nujnim zahtevam po večji učinkovitosti prilagodila. Jugoslavija je v Evropi primer kjer je razkorak med razvitim severom in nerazvitim jugom izredno močan in ta razlika ni samo ekonomske narave (držbeni produkt na prebivalca), kjer je razlika med Slovenijo in Kosovom takšna kot recimo med Švedsko in Turčijo, ampak tudi v kulturnem razmaku, splošno zgodovinski tradiciji, veri, mentaliteti, delovnih navadah, industrijski tradiciji itd.

Te razlike so takšne, da iz tega pravzaprav izhajajo tudi različna pojmovanja gospodarskih mehanizmov. Dejstvo je, da razviti sever, ki je doživel industrijsko revolucijo in ki ima industrijsko tradicijo, zahteva, da je osnovni mehanizem povezovanja gospo-

darskih subjektov tržišče, tržni mehanizem, ki najbolj objektivno odloča o tem, kdo je učinkovit in kdo ni, koga bo nagradil in koga bo kaznoval.

To ustreza razvitemu severu, medtem ko nerazvitemu jugu to, jasno, ne ustreza, tudi zaradi tega ne, ker je komparativno gledano, manj učinkovit in bi iz tega potegnil krajši konec. Hočem povedati to, da manj razvitemu jugu bolj ustreza distributivni mehanizem, to je mehanizem, ki bi naj enostavno distribuiral sredstva, distribuiral devize preko centralne kase itp., manj pa mu ustreza tisti objektivni kriterij tržišča, konkurence, izločanje manj učinkovitih ipd.

Iz teh diametralno nasprotnih interesov izhajajo vsi ti problemi, ki jih srečujemo danes v skupščini, v vseh organih, kjer delegati neprestano usklajujejo bistvene opredeljene ekonomskega sistema in drugih podsistemov. Težko je namreč najti kompromis med tako diametralno nasprotnimi interesi, če ga najdemo, pa ta kompromis pravzaprav ne ustreza ne enim ne drugim. Posledica vsega tega je (saj se to vleče že leta in leta), strahovito padanje učinkovitosti, visoka stopnja inflacije in padanje vrednosti dinarja. To spiralo je treba presekati z odločno reformo ekonomskega sistema, v skladu s stabilizacijskim programom, in to lahko verjetno doseže le ZK z odločno akcijo.

kadri in površno narejeni), da marsikateri kazalec, marsikatera metoda ne vzdržijo nobene znanstvene kritike. In tudi kritike ekonomskih inšti-

tutov ne doživijo nikakršnega uspeha. Tukaj imam vse naše pripombe v zadnjih šestih mesecih na zakon o cenah, na metodologijo, ki so jo uporabljali pri pripravi novih cen, pripombe za odpravo disparitet. Strokovna raven teh služb, ki se imenujejo »strokovne«, je za pripravo nekkih odločitev na izredno nizki ravni.

Kar pa zadeva lanski izvoz, sta se kresali dve politiki o deviznem tečaju dinarja. Prva je zagovarjala povečano drsenje tečaja, to pomeni drsenje, ki je hitrejšo od relativne inflacije, (od razlike med našo inflacijo in inflacijo v zahodni Evropi). Druga pa to,

veda izredno izboljšalo dohodkovni položaj izvoznikov; ugotavljamo, da so bile izvozne cene v povprečju že v začetku lanskega leta za pri-

blizno 15 do 16 odstotkov višje od domačih cen in da se je to razmerje kasneje lani izboljšalo. Vidimo pa, da ves ta napor pravzaprav ni prinesel določenih vrednostnih rezultatov, da je vrednost izvoza stagnirala, ostala na istem nivoju kot leta 1982 da pa se je fizično izvoz izredno povečal.

To seveda v večji meri velja za jugoslovansko povprečje. Pred enim mesecem smo naredili anketo v Sloveniji, dobili smo podatke od 55 velikih izvoznikov, in smo ugotovili da se razen večanja fizičnega obsega veča tudi vrednost izvoza, to pomeni, da padanje cen in izsiljevanje nižjih cen ni bilo prisotno v tolikšni meri kot v ostali Jugoslaviji. Razlogi so v tem, da ima Slovenija že vpeljane izvozne kanale, stalne dobave, da slovenske OZD bolj poznajo v tujini, itd. Iz anket je tudi razvidno, da so skušali v tujini izsiljevati nižje cene, vendar slovenske OZD na to niso pristale. Za druge republike to ne velja in tako so bile prisiljene cene zniževati, zato je tudi vrednost izvoza stagnirala. V letošnjem letu je predvidena ta druga koncepcija politike tečaja, to pomeni, da tečaj drsi za toliko, kot je relativna stopnja inflacije, seveda pa to zahteva druge netečajne spodbude in pa aktivno ukrepanje v drugih segmentih ekonomske politike, predvsem kompleten instrumentarij na področju zniževanja inflacije.

KATEDRA: Kako ocenjujete na inštitutu, kolikšen je bil delež lanske inflacije zaradi pretiranega drsenja dinarja?

EGON ŽIŽMOND: O tem obstajajo različne ocene slovenskih inštitutov. Mi smo ocenjevali lanski pretirano drsenje tečaja dinarja s 45 odstotki lanske stopnje inflacije, medtem ko so drugi inštituti ocenili manj oziroma v novjših publikacijah celo nič.

tečaja na cene. Tega prva koncepcija drsenja tečaja ne upošteva in mislim, da je ta koncepcija naredila v lanskem letu precej škode.

KATEDRA: Trenutno je politika cen v ospredju vseh razprav na različnih nivojih. Razpravlja se od kriterijev za oblikovanje cen, do poskusa bolj ali manj »umetne« zaustavitve rasti cen in s tem tudi inflacije? Kakšne so vaše pripombe na inštitutu?

EGON ŽIŽMOND: Sklop cen bi razdelil na štiri dela: (Prvič so to disparitete cen, o katerih je mnogo govora, drugo so stvari v zvezi, z novim zakonom o cenah, tretjič

Jugoslavija je v Evropi primer, kjer je razkorak med razvitim severom in nerazvitim jugom, da odkrito povem — razlika med Slovenijo in Kosovom — takšen kot recimo med Švedsko in Turčijo ...

je nekaj o kriterijih in četrtič je nekaj o projekciji cen za letošnje leto.)

1. Disparitete cen so večin problem jugoslovanskega gospodarstva. V zadnjih nekaj letih prevladuje ideja, da so bazične dejavnosti v slabšem položaju kot predelovalne dejavnosti in da je treba ekonomski položaj bazičnih proizvajalcev popraviti z odločnimi popravki cen. Tako je že novembra lani zvezna skupnost za cene pripravila strokovne podlage, ki so zelo zelo sumljivo »strokovne« in dokazovala, da so bazični proizvajalci v strahovito slabem položaju in da jim je treba cene bistveno zvišati. Ta ideja je bila tudi podprta in konec decembra lani so bile sprejete nove cene. Te nove cene so omogočile prednost bazični industriji. Povečati cene bazične industrije pa hkrati pomeni povečati stroške predelovalni industriji, predelovalna industrija pa je glavni nosilec izvoza in s takšnimi ukrepi jo onemogućimo, kajti večamo ji stroške. Posledica je spet inflacija, tečaj spet drsi itn. V bistvu torej enostranski popravki cen bazične industrije ne pomenijo nič drugega kot pospeševanje inflacije. Mi že nekaj let opozarjamo vse pristojne organe, da se problemov bazične dejavnosti ne da reševati samo s cenami. V novi projekciji, ki bi naj veljala v letošnjem letu, je upoštevan isti princip hitrejši rasti cen bazične dejavnosti.

Zdaj pa nekaj o tistih napakah »strokovnih« organov

radi novega zakona o amortizaciji, ta amortizacija pa je marsikje mnogo večja od akumulacije in v nekaterih dejavnostih večja celo od celotnega dohodka dejavnosti), potem se ta slika zelo, zelo spremeni. Delali smo analizo za republiški komitej za tržišče in ugotovili, da položaj bazičnih dejavnosti, če ga merimo z amortizacijo in akumulacijo glede na uporabljena sredstva sploh ni slab. Lahko trdim tudi to, da marsikatera bazična dejavnost še nikoli ni imela toliko reprodukcijskih sredstev kot ravno lani. Kljub temu pa dajemo prednost pospešeni rasti cen v teh dejavnostih in jasno je, da je učinek samo inflacijski. Razen tega v teh »strokovnih« izračunih niso upoštevani sekundarni vplivi, povratni vplivi, itd.

Vse skupaj pa so računali na panožnem nivoju — rekli so recimo: črna metalurgija je v slabšem položaju, niso pa ugotavljali disparitet v posameznih proizvodih, kjer so resnične disparitete, kjer cene vhodnih materialov rastejo mnogo hitreje kot cene izhodnih proizvodov in se določenih proizvodov sploh ne splača proizvajati. Teh disparitet ta metoda ne rešuje. Mi smo zato predlagali republiškem komiteju za tržišče raziskovalno študijo o analizi razmerij cen v Jugoslaviji in kot kaže bomo to tudi realizirali; trajalo bo štiri leta, vse te probleme disparitet in primerjav z inozemnimi cena-

.. Od leta 1981 do leta 1983, se je fizični obseg izvoza povečal za približno 24 odstotkov, vrednost izvoza v dolarjih pa je padla za 2 odstotka ...

mi, tudi strukturo cen bomo zelo detajlno obdelali za približno 100 najbolj reprodukcijsko pomembnih proizvodov za Slovenijo.

2. Drugi sklop problemov zajema novi zakon o cenah. Zakon, ki je zdaj veljavni, se je zelo hitro pokazal kot neučinkovit, kot neuporaben, kot pravzaprav neuresničljiv in tudi kot zakon, ki je sam po sebi pospeševal inflacijo zaradi določenih vgrajenih nesmislov. Vprašanje je seveda, kakšen zakon rabimo.

Nobena država na svetu nima zakona o oblikovanju cen, kajti cene se posledično oblikujejo na tržišču glede na tržne pogoje. Mi pa imamo zakon o oblikovanju in nadzoru cen.

Očitno bi potrebovali samo zakon o nadzoru cen, kajti tudi

Prvi del
Med zanimivimi prireditvami vseh vrst, ki se dogajajo na Srednji naravoslovni šoli v Mariboru, je bila pred nekaj časa prirejena okrogla miza na temo POTROŠNIŠTVO. Ker je očitno zmanjkalo časa, da bi lahko še globlje opredelili potrošništvo, sem se odločil, da čisto po svoje označim ta zelo razširjen (moderen) pojav, namesto termina potrošništvo pa bom uporabljal izraz PORABNIŠTVO (namesto po-

trošnje izraz poraba), ker je to zame bolj slovensko.
Moja kar se da zgoščena opažanja potekajo na dveh nivojih. Prvi se tiče trgovskega odnosa, kjer si prodajalec in kupec izoblikujeta medsebojni odnos in odnos do blaga, drugi pa obravnava človeško bitje v oblikovanju polegtrgovinskih medsebojnih odnosov, kakor sta na primer prijateljstvo in ljubezen.

PORABA IN PORABNIŠTVO V TRGOVINI. COCA-COLA JE SAMO DELEČEK VSEGA. Poraba in porabništvo sta dva različna odnosa do stvari, pojavov in ljudi. V trgovini je vsebina porabe in porabništva blago, ki se pojavlja na tržišču. Na tržišču pa, kot vemo, v normalnih pogojih obstaja konkurenca med prodajalci istega blaga. Vsaka trgovska enota mora poskrbeti zase tako, da prodaja čimveč svojih izdelkov. Zraven kvalitete izdelkov, ki je merilo vrednosti, pa mora poskrbeti tudi za obveščenost kupcev o njenih proizvodih. Zato vlaga denar v reklamno industrijo, pri tem seveda prednjači ostro — tržno naravnani Zahod, kajti tam je konkurenca dovoljeno neusmiljena. Ponavadi se reklama — informacija o izdelku — rada prelevi v napihjeno propagando in dobro naštudirano tržno psihologijo, ki nima nobenega drugega namena, kot da dopove potencialnemu kupcu, da njegovo življenje ne bo več mirno teklo naprej, če ne bo kupil propagandiranega proizvoda. To pa pomeni, da namesto KVALITETE proizvoda o vrednosti (in ceni) odloča VIDEZ. Seveda ne gre za estetski videz (razen če knjigo kupimo zaradi lepega in primerno obarvanega ovitka), ampak za vse NEBISTVENO NA PROIZVODU, kot npr.:

Ime proizvajalca (Honda) in ime proizvoda (Levis), za oboje pri nas veljajo v glavnem izdelki tujih proizvajalcev; blago, ki ga propa-

torej priznava trg delovne sile, medtem ko ga drugi del (asociacija) ne priznava, priznava le združevanje dela. Iz tega sledi, da trg delovne sile ne moremo izključiti iz samoupravne družbe, dokler v njej obstaja tržno gospodarstvo. Tako dolgo se morajo OZD obnašati kot ekonomska podjetja, ki svoje resurse nabavljajo na tržišču, kar velja tudi za delovno silo.

Zato se v naši družbi ne smemo vprašati ali obstaja trg delovne sile ali ne, pravo vprašanje je, kakšne so posledice institucionalnega nepriznavanja tega trga. Če namreč DO obravnavamo izključno kot asociacijo, ona popolnoma izključuje trg delovne sile, saj priznava le princip človeka. V tem primeru ne obstaja več trg delovne sile kot regulator, zato moramo najti druge manj primerne mehanizme za reševanje stvarnih problemov zaposlovanja. S tega stališča si moramo najprej pogledati resen problem alokacije delovnih resursov v naši družbi, ki ga predstavlja beg od različnih poklicev.

Dejstvo je, da v naši družbi primanjkuje kandidatov za mnoge vrste del, še posebno za tako imenovano proizvodne poklice.

Namesto da bi družbena skupnost za ta primer uporabljala mehanizme trga delovne sile, to je, da bi se za takšna dela ponudila višja cena (plača) in boljši delovni pogoji (ta način uporabljajo v nekaterih rudnikih premožno in to ne brez uspeha), z administrativnim pritiskom silil mlade ljudi v proizvodne poklice. Namesto mehanizma tržne alokacije se uporablja mehanizem prisile (državne) alokacije, preko šolskega sistema z reformo izobraževalnega sistema — usmerjeno izobraževanje. S tem pa se problem pomanjkanja delovnih resursov za določene poklice ne zmanjša, ampak se krši eno od temeljnih ljudskih pravic: pravice do svobodne izbire poklica. Mladi ljudje, ki so bili zaradi usmerjenega izobraževanja prisiljeni v šolanje za določen poklic, po končani šoli poskušajo »po-

ALI TE ZANIMA KDAJ SI

PORABNIK IN KDAJ PORABNIKAR

begniti» ali se izogniti delu, ki ga niso želeli. S tem se individualne potrebe minimizirajo in žrtvujejo kolektivnim potrebam, kar povzroča napetost in odpor otrok in staršev ob vsakoletnem vpisu v srednje šole. Čeravno to siljenje v proizvodne poklice opravljajo v imenu samoupravljanja, to pomeni kršenje samoupravnih principov svobodne (tržne) alokacije ljudi na različna delovna mesta in odobravanje statističnega načina prisile (države) alokacije delovnih resursov.

Vendar pa ne moremo vsako planiranje kadrov preko izobraževalnega sistema smatrati kot škodljivo in nepravilno. Šola je lahko in bi morala biti regulativni mehanizem tržišča dela, pri tem pa vsekakor ne sme zanemariti trg delovne sile, kot alokativni mehanizem. Prav usmerjeno izobraževanje pretvarja šolo v alokativni mehanizem, ki pripada sistemu, ki bi ga mogli že zdavnaj preiti.

Zaradi nedelovanja trga delov-

gandira zriana oseba (igralca, politik a la Reagan);
— Custvena past, ki se pojavlja v obliki
— nasilja: v zadnjem času vse bolj frankenštajnski video posnetki npr. Jackson Michael, Zana Nimani, punk pa sem ni vstet, saj je kazanje agresivnosti eden od temeljev punk gibanja in vesah tudi glavni namen ...
— klasičnega »sentiša«: sončni vzhod — zahod, s posebnim filtrom na kameri polepšane slike, retuširanje, npr. zobovja ...
— socialno — ekonomska = razredna) naravnost: to lahko zasledimo na srečo ie na Zahodu, npr. nam dosegljiva ÖRF z avtomobilsko propagando in pa seveda Playboy ...
s primersjo generacijske in nacionalne pantomime: Coca-cola — »Ameriška mladina pa res zna uživati!« ...
Vse te lastnosti so jedro »dobre« propagande in seveda hkrati določujejo porabništvo.

IN KAJ JE PORABNIŠTVO?
Razlika med porabo in porabništvom bo zagotovo najboljše razodela samo naravo porabništva. Ves svoj trud sem združil v treh, za človeštvo neobhodnih, spoznanjih.

Prvo spoznanje: porabnik kupi predstavljeno blago zato, da bo lahko z njim ustvarjalno dopolnjeval svoje življenje in delo. Nasprotno pa bo porabnikar (pripadnik porabništva) s kupljenim blagom potešil svojo radovednost, ki mu jo je vzbudil videz, ali pa se bo z njim bahal pred ljudmi, da dokáže svojo kupno moč in da je gospod.

Drugo spoznanje: porabnik je za razliko od porabnikarja ob nakupu pripravljen osebno oceniti in preveriti blago, ali pa, to namesto njega stori kdo drug, če je proizvod takšne narave. Tretje spoznanje: porabnika blago dalj časa zadovoljuje oz. ga kasneje še večkrat kupi, porabnikar pa se bo

sigurnost in zaščito, vendar pa ta zaščita ne bi smela iti tako daleč, da se izobraževanje in mladost smatrata kot socialna slabost in da s tem največje breme nezaposlenosti pade na ramena mladih.

Za dokaz si pogledjmo starostno strukturo nezaposlenih v letu 1981 v Splitu:

Starost:	Odstotek:
do 18 let	5,5
18—24	55,8
25—30	15,8
30—45	14,6
45—50	6,0
nad 50	2,0

Iz tabele je jasno razvito, da skupina do 30 let, ki bi morala biti najbolj delavna, predstavlja kar 77 % vseh nezaposlenih. Poglejmo si še, zakaj mladi predstavljajo tako velik % nezaposlenih. Tržni kriteriji zagotovo niso vzrok za to, saj imajo mladi kvalifikacije, večje splošno in tehnično znanje. Očitno je torej, da pri zaposlovanju mladih prevladujejo drugi, politično institucionalni faktorji, čeprav ti faktorji nikakor ne bi smeli biti element negativne selekcije pri zaposlovanju mladih. Vpliv teh faktorjev na diskriminiranost mladih se vidi v:

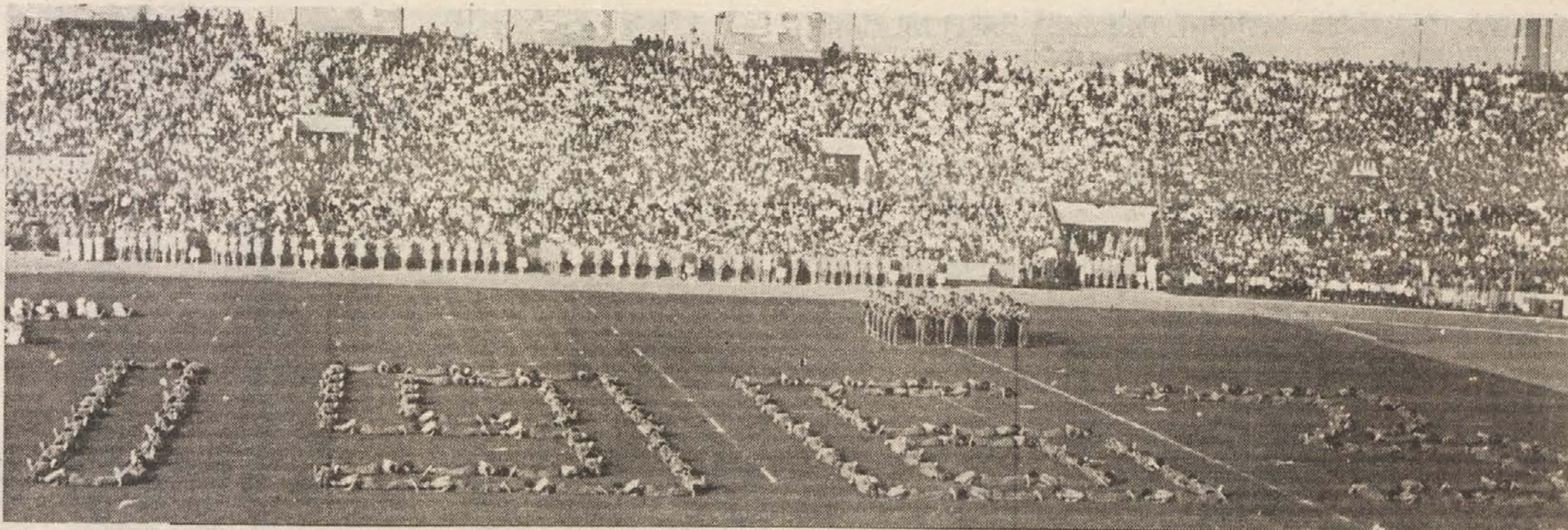
- nedovolj opremljenih zakonskih regulatorjih, ki usmerjajo in podpirajo sprejemanje pripravnikov.
- v institucionaliziranju prakse, ki daje prednost tistim, ki so že v delovni organizaciji. Ta praksa se izvaja na več načinov: priznavanje takomenovanih internih kvalifikacij, izenačevanje let delovne dobe z leti šolanja, vsepogostejše zahteve za posebne delovne izkušnje, ...
- izključenosti nezaposlenih iz procesov odločanja o zaposlovanju
- pomanjkanju planiranja razvoja kadrov in
- razširjenosti različnih oblik

blaga kmalu naveličal, saj ne bo le to z ničemer obogatilo njegovega dela in življenja.
Vsa tri spoznanja se lotevajo bistvenega človeškega vprašanja o zadovoljevanju materialnih potreb in hkrati tudi psihičnih potreb. Pravilno zadovoljevanje teh potreb je tisto, ki je trajno in ki zadovoljuje človeka pri njegovih opravilih na tak način, da je motiviran za ustvarjalnost. Na drugi strani pa porabništvo izhaja iz nedela, nemotiviranosti za spreminjanje sveta. Zakaj tako, pa bomo odkrili prihodnjič.

substandiranega dela od poudarjanega dela, honorarnega dela, do dela upokojenecv.
Zaradi teh okoliščin se problem nezaposlenosti ne kaže kot problem tistih, ki so delo izgubili, ampak kot problem tistih, ki ga sploh niso dobili. S tem je tržišče delovne sile razbito na niz malih zaprtih monopolistično organiziranih tržišč v okviru delovne organizacije. Takšna monopolizirana tržišča ne samo, da etično štiti nespособne, ampak priznavajo iracionalne kriterije za izbor kandidatov, kot so npr. veze (rodbinske, osebne, ...).
Trg delovne sile je zgodovinska kategorija in bo obstajal, dokler bo obstajalo tržno gospodarstvo, le to pa bo obstajalo, dokler bodo ekonomski resursi »redki«. Seveda pa to drži, če »ekonomski strojne bo uničen z etatiščno intervencijo kot se je to zgodilo v državah realnega socializma. Če pride do tega, odsotnost delovne sile pomeni zgodovinsko nazadovanje.

Ljilja Jelčić

DAN MLADOSTI, PRAZNIK MLADIH, KI GA REŽIRAJO STAREJŠI

Vsem živim državljanom SFRJ je verjetno znan koncept praznovanja 25. maja, ki se ni spremenil že od leta 1957. Ta način praznovanja, katerega najraje spremlja populacija stara nad petdeset let, se trdovratno upira vse bolj prisotnim željam po spremembi obeležitve tega dneva, ovitega v darilni paket in namenjenega najmlajšemu delu naše družbe.

Zato se je treba vprašati, če so mladi ljudje zadovoljni s tem darilom in ali je le to sploh primerno za generacijo?

Sodobno življenje je terjalo tudi sodoben način obdarjanja. S tem mislimo na to, da se danes v večini primerov slavljenca vpraša, kakšno darilo si želi. Glavni vzrok za to je vse slabši materialni položaj darovalcev, katerim se lahko zgodi, da „kupijo“ napačno darilo, ki ne koristi niti obdarjencu niti darovalcu. Tako se lahko slednji celo zamerijo tistim, katerim so se hoteli prikupiti.

Čeprav nam je že na začetku tega zapisa bilo popolnoma jasno, da letošnjega zastarelega koncepta ni mogoče v celoti ogroziti (med ostalim je tudi prepozno), vsekakor preidimo na konkretne stvari. Še prej pa lahko zaželimo TV gledalcem prijeten majski večer ob spremljanju neposrednega prenosa osrednje zvezne proslave na stadionu JLA v Beogradu.

Mnogi mladi so danes mnenja, da so razne plapolajoče zastave, množica pisano oblečenih mladenk in mladeničev,

vrsta pozdravnih govorov ter velika sredstva vložena v realizacijo vseh teh zadev popolnoma odveč.

Treba je namreč vedeti, da se tudi mladi ljudje zavedajo, da je naša družba v slabem gospodarskem položaju in da se jim financiranje takšnih prireditvev zdi kratko malo zapravljjanje denarja, od katerega imajo korist edino razni realizatorji, katerim se ob takšnih priložnostih žepi kar solidno napolnijo s sivimi bankovci. Že tovariš Tito je poudarjal, da je mladinsko kulturo treba upoštevati in ji tako tudi dajati možnosti, da se na primeren način predstavi. Vsem tistim, ki spremljajo mladinsko kulturno udejstvovanje, je že dolgo časa jasno, da je ta kultura zapostavljena in da ji na različnih koncih ter krajih zapirajo vrata. Zato se mnogi mladi ljudje sprašujejo, zakaj se jim vsaj ob njihovem prazniku ne omogoči, da bi predstavili svojo kulturo. In na kakšen način naj bi se to zgodilo? Čisto preprosto.

Celotna organizacija in izvedba praznovanja Dneva mladosti naj se prepusti tistim, ki ta dan praznujejo.

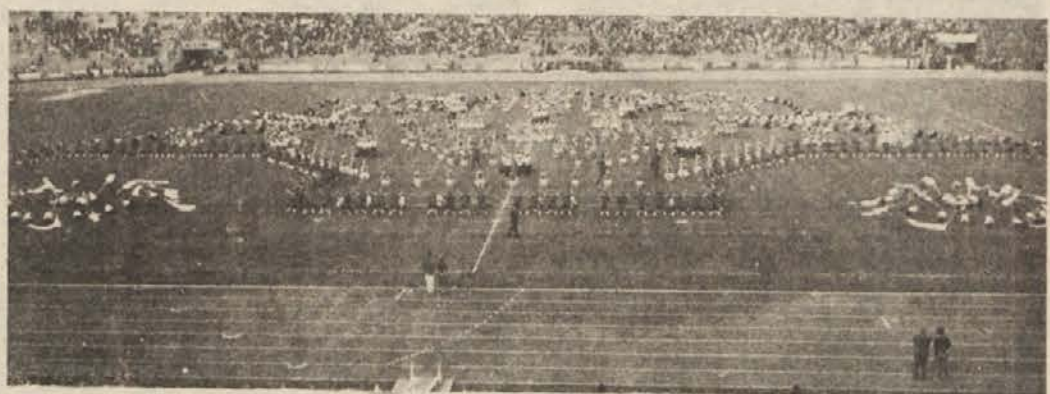
Ob tem lahko omenimo primer iz Maribora.

Mladinski kulturni center (MKC) se je ponudil, da bo s vsemi svojimi močmi sodeloval pri izvedbi in sestavi scenarija za proslavo v Mariboru. Njihovo osnovno vodilo pri tem je bilo, da se ta prireditev naredi čim bolj nekonvencionalno, na solidnem kulturnem nivoju in kar se da poceni. Žal, so to bili kliči v prazno. Institucionalno

postavljeni oblikovalec programa se je kot kaže trdno odločil, da se v njegove posle ne bo vmešaval nihče, še najmanj pa neka mladinska ustanova. Ni potrebno posebej poudarjati, da ta tovariš že nekaj časa ni član ZSMS (zaradi let seveda). Tako je bil MKC prisiljen preiti v takomenovani obrobni program obrobnih prireditvev, ki bodo ob drugih dnevih in katerih usoda je, da bodo skoraj zanesljivo vsaj v nekaterih stvareh odvisne od „osrednje“ prireditve na Glavnem trgu, ko bodo po „umetnem“ Triglavu bojda plezali alpinisti, katerim bo tako z vrha omogočen pogled na Pohorje, ki je konec koncev bolj značilen za štajersko metropolo kot Triglav. Zanimivo je tudi to, da so ljudje iz MKC-ja pri svojih programih šli v sodelovanje tudi s starejšimi, pripravljenimi za sodelovanje. Tukaj ne gre za pregovor, da pametnejši popušča, temveč za dejstvo, da si MKC želi vse skupaj izpeljati na čim bolj demokratičen način, pa naj bo to tudi pod parolo, da je v slogi moč.

Če zgornja parola velja, bi jo bilo potrebno izkoristiti že naslednje leto in preprečiti dosedanj način praznovanja. To so stvari, ki se tičejo tako osnovnih mladinskih organizacij, kot tudi tistih višjih. Zato jim svetujemo, da o tej pereči temi začno razmišljati čim prej, da se v prihodnje več ne bi pojavljali ljudje, ki bi se s svojim oblikovanjem proslave 25. maja radi zapisali v „spisek nesmrtnih“, če jim to že na drugih področjih ni uspelo.

Bojan Labović

OB DNEVU MLADOSTI

Tudi letos smo se ponovno znašli, pravzaprav tik pred Dnevom mladosti, v neki čudni situaciji, ko nam ni povsem jasno, na kakšen način obeležiti ta dan.

Po vseh razpravah, ki so bile na nivoju konferenc ZSMJ, se je še vedno zelo težko izogniti razpravam, ki se vračajo na raven povsem splošnih vprašanj.

Vsaka razprava o konkretnih variantah zaključne prireditve namreč že vnaprej določa njene zaključke, pokazalo pa se je, da je znotraj takšne razprave možen samo prepir, ki pa se mu seveda izmika bistvo obeleževanja Dneva mladosti. Takšne razprave vztrajajo na obrobju tega osnovne-

ga vprašanja ter nas istočasno postavljajo v navidezno stalno stisko s časom, ki kot taka zahteva hitre odločitve. Vse to pa ustreza tistim, ki namesto pravih vprašanj takoj nudijo odgovore v obliki znanih konkretnih variant. Prav zaradi tega ZSMS ni nastopila proti tej ali oni konkretni varianti scenarija, čeprav so želeli prikazati našo razpravo v smislu nastopa s pozicije sile ali celo slovenske samozadostnosti (slovenska varianta ali pa nobena druga).

Že na samem začetku priprav, pogovorov ni bilo temeljitajše razprave, o tem, kaj sploh želimo s to prireditvijo.

Vse to se je z vso silovitostjo pokazalo prav pred

sejo Odbora Dneva mladosti v Mostarju, kjer naj bi utemeljeno govorili o vseh pomankljivostih predloženega scenarija; to točko pa so z dnevnega reda umaknili, tako razprave sploh ni bilo.

Kako naprej?

Mislim, da je edina možna pot ta, da vztrajamo na pripravljeni dolgoročni koncepciji obeleževanja Dneva mladosti, ki bo šla v javno razpravo in ki predvideva spremembo osrednje prireditve na stadionu v srečanje jugoslovanske mladine v Beogradu, kjer bodo mladi predstavili vse svoje kulturne, športne, tehnične in znanstvene dosežke.

Borut Šuklje
RK SZMS

OSNOVI SCENARIJA ZAVRŠNE PRIREDBE DANA MLADOSTI NA STADIONU JNA U BEOGRADU

RADNI NASLOV:

PRAMALETJE, ŠTO SI MI ZELENE

Pripremili:

Radovan Gajić, Aleksandar Kothaj, Mišo Marić, Pero Zubac

UVODNE NAPOMENE

Radeći ovaj scenario vodili smo računa o vremenu koje nam je preostalo do realizacije; o podmladi vanju ekipe koja radi na realizaciji Završne priredbe; o mogućim inovacijama koje dozvoljava omeđeni zadatak stadiona; o idejnim porukama koje je neophodno saopštiti scenskim simbolima, rečju, muzikom, pokretom i, najzad, o afirmaciji kreativnog omladinskog čina kroz formu priredbe u priredbi.

Predložak nudi dva uporedna paralelna scenarija — jedan se izvodi na zelenoj plohi stadiona, parapetima i tartan stazi, a drugi se projektuje na video bimu kao priča koja prati dešavanja na terenu, relativno ih ilustruje, obogaćuje značenjem prepoznatljivim jezikom i ideja, ukoliko tehničke mogućnosti i

finansijski okviri to dozvole. Učinili smo napor da oplemenimo svečanost multimedijalnim pristupom u kojem su sadržani muzika, reč, igra, koreografski osmišljene poruke, semafor sa ispisivanjima važnih detalja o izvođačima i izražajnost dokumenta i igrane filmske ili elektronske ing strukture u videu.

Neophodno je napomenuti da smo završnu svečanost pripremili tako da se ona može doživeti kao celovit umetnički čin i bez videa, jer bez proba ne možemo garantovati da se ovaj pristup, za koja se zalažemo, da valjano realizovati. Televizijska realizacija bi morala da se osmisli drugačije, a vreme kada bi isprobali projektore mora biti iznadeno početkom aprila meseca.

Dragoceno je ovoga puta prisustvo veoma mladih koreografa koji prvi put rade na Stadionu JNA i autora koji se, takodje, po prvi put uključuju u realizaciju svečanosti.

STRUKTURA ŠEZDESETIMINUTNOG PROGRAMA

Uslovno rečeno, radi jasnije slike, svečanost Završne priredbe sastoji se od osam vremenskih segmenata koji proističu jedan iz drugog, tvoreći, faktički, jednu izvođačku masovnu numeru.

Svi učesnici nalaze se na terenu pola sata pre početka priredbe, nema odstupa i nastupa i svi učestvuju u početnoj i završnoj slici. Naznačićemo segmente sa radnim naslovima, a naziv svakog segmenta ćemo odrediti u knjizi izvođenja.

1. Uvodna slika
2. Drvar — proleće naše slobode (Kad je bila borba kraj Drvara . . .)
3. (Priredba u priredbi) — umetnički deo
4. Zajedno danas, zajedno sutra (osnovni izraz je ples sa naznakama folklornih motiva naše baštine)

5. Mladi, neobavezno u (dva dela) (Koreografija na muziku najpopularnijih vis mladih)

Može i ovako (Koreografija sa modernim baletskim izrazom kao drugi vid interesovanja mladih)

6. Vežba JNA — zastave srca

7. Deca mogu nemoguće (dečja vesela igrarija)

8. Proleće, ponovo (Završna koreografija sa predajom Štafete).

Pri nas ni konflikta med generacijama, ker je ves naš razvoj tako dinamičen, da pritegne mladino. Spopad bi nastal, če bi stagniral, če mladina ne bi imela svoje perspektive. Ker pa mladina vidi stalen napredok, kako se neprestano in dinamično razvija celotno življenje, ko vidi svojo perspektivo, potem ne more biti nikakršnega nasprotja. Prihaja lahko samo do naravne zamenjave — oni odhajajo, na njihova mesta pa prihajajo drugi — in zato je treba vzgajati mladino, da nas bo lahko nadomestila. 1958 — TITO

TRAJANJE

1. 3 minuta
  2. 9 minuta
  3. 7 minuta
  4. 6 minuta
  5. 9 + 4 (13 minuta)
  6. 8 minuta
  7. 6 minuta
  8. 8 minuta
- cca 60 minuta

1. UVODNA SLIKA

VAŽNA NAPOMENA (pratiti uporedno video scenario)

Veliki jugoslovenski hor mladih, sastavljen od najboljih jugoslovenskih omladinskih horova, peva (na znak videa) pesmu "Druže Tito mi ti se kunemo", tradicionalnu špicu priredbe. Hor se nalazi na centralnom delu istočne tribine i učestvuje u toku priredbe i na njenom završetku.

Učesnici — izvođači postavljeni su u sliku koja će bojama ansambla dati jedan prolećni motiv razigranosti boja u neobaveznoj, ali izrežiranoj postavci iz koje se ulazi u drugi deo.

2. DRVAR — PROLEĆE NAŠE SLOBODE

Ovaj deo evocira uspomenu na Drvar 1944. godine jezikom scenskih i muzičkih simbola. U Koreografiji se koriste crvena platna koja između sebe drže po dva učesnika. U zamisli koreografa, u jednom trenutku, mladi će crvenim platinama prekriti ceo stadion, što simbolizuje oslobođene teritorije Jugoslavije 1944. godine.

Druga bitna koreografska naznaka je sažimanje crvenog jezgra u centru stadiona, koje okružuju klinovi, sabijajući ga u sve uže i kompaktnije jezgro, da bi se u trenutku proboja jezgro rasprсло u crvene i bele zrake koje simbolizuju pobjedu naše Revolucije.

Muzička potka sa dramatičnim nabojem preuzeta je iz dela Borisa Papandopula i Vuka Kulenovića, uz motive prepoznatljivog zveketa glamočkog kola. Kao rečitativ će se koristiti kratki stihovi iz narodnih pesama o Drvaru:

Oj Drvaru, tri put si gorio al' se nisi Švabi pokorio.

Kad je bila borba kraj Drvara Sesta lička spasila Maršala.

Pred pečinom gdje je Tito bio crveni se barjak razvio.

Stihove će kazivati glumac Branko Ličen.

Završetak ove numere, samim prskanjem jezgra za protok učesnika, otvara prostor na istočnoj tribini na kojem je postavljena mini pozornica na kojoj se izvodi sledeći segment programa.

3. PRIREDBA U PRIREDBI — UMETNIČKI DEO

U ovom segmentu dali bi samo jedan deo kreativnog čina mladih u nekim domenima stvaralaštva primerenih ovoj prilici.

Naša je zamisao da Ivo Pogorelić učestvuje sa jednom trominutnom etidom (plej bek kao i sve ostale numere), Ksenija Janković na violončelu, deca iz Muzičke škole u Cupriji, dva mlada glumca (na primer Varja Đukić ili Cintija Ašperger i Žarko Laušević ili Božidar Alić ili glumci amateri) kazuju stihove mladih jugoslovenskih pesnika; Maja Drašković, koja ima četiri godin, peva jednu vedru pesmu o proleću na muziku Gabora Lendela, uz učešće "Kolibrija" ili nekog malog dečjeg sastava . . . Učesnici u ovom delu biće određeni naknadno, posle provera koji mladi to najviše zaslužuju i mogućnosti nekih solista.

Da teren ne bi bio prazan, ansambli koji učestvuju u sledećem delu programa čini publiku koja sa strana prati ovaj mali koncert mladih, prateći muziku pokretima u blago naglašenoj koreografiji.

4. ZAJEDNO DANAS, ZAJEDNO SUTRA KATJA JOCIĆ (Silvije Glojnarčić)

Sastavni deo prethodne numere je i ova koja koristi ples kao osnovno sredstvo scenskog izraza, na prepoznatljive motive iz naše folklorne baštine. Igrom u modernom, osavremenjenom izrazu, simbolizuje se jedinstvo mladih i naroda i narodnosti SFRJ, pretapanjem i stapanjem dva dela ansambla, od kojih pola radi aktivnu a pola prateću koreografiju, da bi se u završnoj slici dao motiv bratstva i jedinstva kroz stapanje u jednu celinu.

Početna slika daje geometrijsku neobaveznu postavku, da bi se kroz igru došlo do stapanja u jedinstvene višebojne celine.

5. MLADI, NEOBAVEZNO

U ovom segmentu programa učestvuju popularni vokalnoinstrumentalni sastavi i solisti, omiljeni među mladima. Cela numera je za-

DRUGARSKA

Ne treba rat da nam se desi Da pokažemo da smo rodoljubivi, da bi umeli biti heroji mi to umemo i u miru zar ne drugovi moji? Domovina se srcem ljubi Zar ne drugovi moji!

Nek roditelje naše ne vredja Hoćemo teret na svoja ledja Zar ne drugovi moji? U točkove revolucije nećemo klinove Upoznajte već jednom svoje sinove Upoznajte ih danas, smesta, Nadjite i za njih mesta

Ne treba rat Da nam se desi Da pokažemo Da smo rodoljubi Zar ne drugovi moji?

Cprav je znan kot moj rojstni dan, mladim, da ga je treba drugače imenovati: dan naše mladosti, dan športa, dan mlade generacije in njenega nadaljnega duhovnega in fizičnega razvoja. Mi starejši pa se bomo temu pridružili. 1958 — TITO

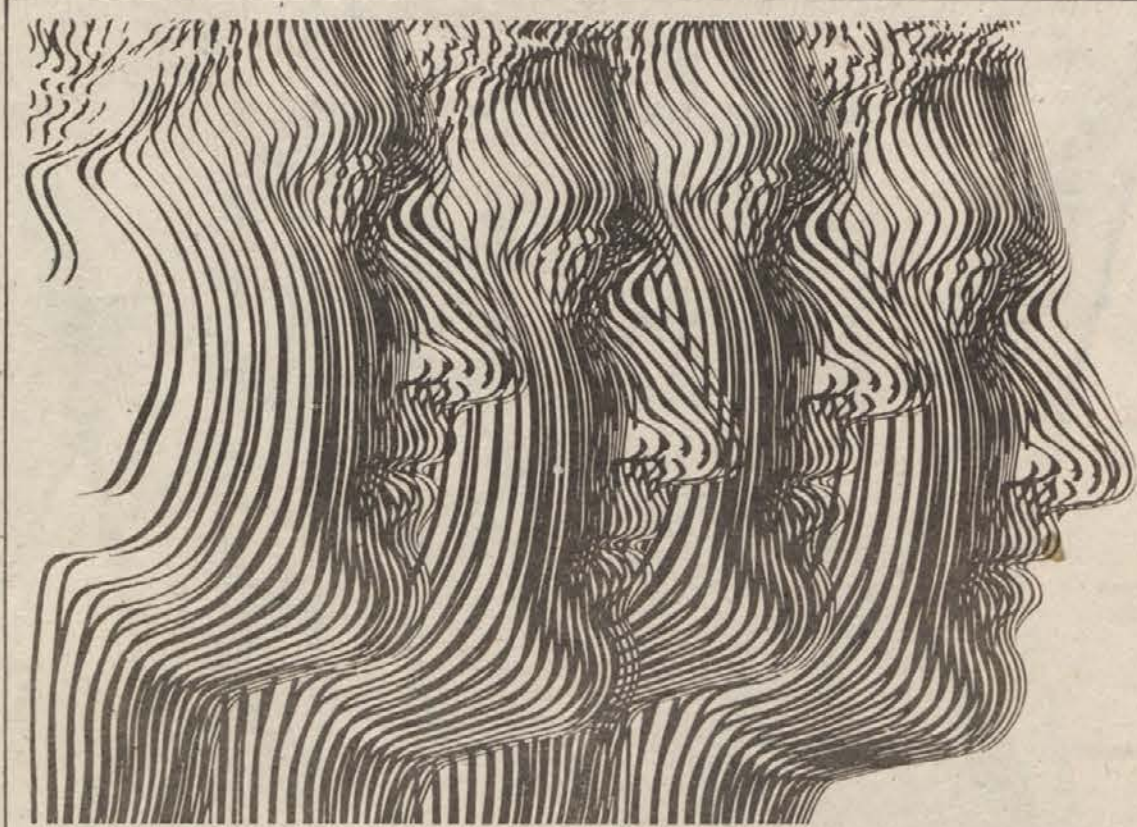
Tovariši in tovarišice, mladinci in mladinke, želel bi, da bi bil 25. maj vedno festival naše mladosti, želel bi, da bi to bil dan športa naše jugoslovenske mladine, dan, ko bi pregledali vse vaše telesne in duhovne moči. Živela naša mladina! 1956 — TITO

V tej številki Obrazov se predstavljata pesnici Ajša Zahirovič-Rudič in Vjekoslava Tolič. Njune pesmi sta iz srbohrvaščine prevedla Vanja Mezner, študentka PA, in dr. Mate Šimundič, ki je tudi nakratko predstavil njuno življenje in poezijo. Predstavlja se tudi zanimiv mladi mariborski pesnik Borut Gombač, ki je med drugim objavjal v »Mentorju« in »Dialogih«. Sam je ob prvem sodelovanju v Obrazih zbral svoja občutja v kratkem uvodnem razmišljanju »BREZ NASLOVA«.

Hkrati pa vabim vse mlade, uveljavljene in ne- uveljavljene, pesnike, pisatelje in dramatike, da pošljejo svoje literarne sestavke ali pa se osebno oglasijo (lahko tudi telefonirajo na tel. 22-004) v uredništvu Katedre, ki domuje v kletnih prostorih Ob parku 5. Najverjetneje bodo Obrazi izhajali v vsaki številki Katedre, tako da bo za vsakega našel prostor vsaj za kakšno pesem, odlomek iz proznega dela ali drame. Zaželjena so tudi osebna razmišljanja o umetnosti, umetniške kritike, poročila s kulturnih dogodkov, poročila o kulturnem stanju na šoli ipd. Če pa bi se kdo rad še posebej pogovarjal o literaturi, pa lahko pride na srečanje literarne skupine ČEVLJI, ki se odvija vsaki torek ob 18.30 v kinodvorani na bivši Srednji pedagoški šoli, Gosposvetska 4 (vhod v šolo je od zadaj).

Marko Klasinc

LITERARNA PRILOGA OBRAZI – KATEDRA, MAJ '84

VED

spoznaš: kdo
si sejanju dež, kdo
vetru v bran obsodi val,
kdo trnu ran razbije krog v breg.
nekoč spoznaš,
še preden pa izdahneš kri:
zblediva jaz in

LJUDSKA

čas je izgubljen
pogled, pogled
je najdeno
zrcalo, zrcalo
razgrebeno telo
širjav, širjava
smrt višin:
kot pest prsti v oči.

ŽIVLJENJEPISU VEN

1. telo drhti in trese rob obzorja, nebo gorá se razbeži/ostajam tu: kot še nikoli.
2. razpršenost mej si les zgosti, trdoto omehča si trepetavost listja.
3. drhtim in tresem rob telesa, čutenja zažarijo si v vrhove, vrtoglavico hladi si prvi sneg: v belini zmrzne bela zima.
4. ko se stopijo ljudje: se razlije čas.

TESNO MI JE PRI

mi dan molči:
v mrk besed robot.
ne vem, vse je v
sebi: čudno
je stih
strašil izvije se in prhuta.

če bi se ob tej priložnosti srečal (NAMESTO NASLOVA) s teboj, bi vse ostale besede postale odvečne-le vase dana prošnja: razumi! in potem, potem so tu še vse ostale pesmi: koš ob moji pisalni mizi je poln. ne ni polno je stvarni okoli: razmetano urejeno... prazne besede...! ne ni jih ni jih ni-ostalih. še.še.še. — vsedel sem se na kolo, lebdel tako zakoreninjen vase... kar peljal sem mimo šole. ne vem... takšen sem... ne razumem velikih stavb in ne židaka. nato sem poskusil še v opekarni: zevala je prazna dlan, preplavila je pri meni doma, ptice iz krošnje, na nekem postrešju sem našel čez — je »srček« neba. je ostalo tudi to za meno: in če sem krut, ni ta beseda v naravi krutosti. in če sem nor, je to prekruta resničnost.
— ne lebdim, ne koreninim, kar pišem! verjami lepo je to razumeti. nisem slep, čeprav tega ne morem videti. tukaj je nekaj mojih pesmi, njih vsebina je preprosto tu in v ozel in olesenela kača in preprosto to in preprosto doma... jaz pa sem nemiren in moram zmeraj potovati. to je vse o meni: HVALA!

ČEZ ROB ŽALUJKA

vni se, odpor v, vni
se, ker ne vem: kdo
me
zapušča.
vni se povodni mož,
odgrni
gubo
polena.

PROSTA PESEM

svoj mrk ima vodnjak.
ima robov: ne vem.
za deveto zgodbo
meč: kamnit
čez drn dirja. škropi
na vse strani: a ni
voden in ni zazidan v.

AJŠA ZAHIROVIĆ-RUDIĆ

AJŠA ZAHIROVIĆ-RUDIĆ je mlada bosanskohercegovačka pesnica in izraziti lirski duh; trpi zaradi človekovih težav, zaradi nesreč in tragedij. V njenih verzih se čuti ritem baletnega odra, saj je študirala balet. Pesmi je objavljala v mladinskih glasilih in revijah, izdala pa je tudi dve pesniški zbirki: »Nastrešnica« (»Nadstrešek«) in »Bijelim okom« (»Z belim očesom«). Lani pa je v Neaplju izšla še njena tretja zbirka »Terra mare amore« (»Zemlja morske ljubezni«) v prevodu G. Scottija.

Ajša Zahirović-Rudić:

HOTELA

Hotela tam
kjer ne lije dež
in ne pada zvezda;
kjer potnik ne postaja utrujen

Potem
časi s svežimi obrazi
in polja brez vroče trave

Potem
da nikomur ne odzvamem sna
in roka omahne ostrini sekire

Potem
da oko zaprto ni
in lica brez prahu

Ti si se razjezil mojim namenom
in se ustaviš nad steno
nasproti mojih odprtih oči.

DESET PESMI

O BLAGOSLOVU NITI BESEDE

(Obračanje k smrti)

Noro je, da mislim
na tvoj blagoslov.

Ali lahko, slepa noč
z zoro da vidiš:

vrgla se bom na kolena
trde zemlje

in niti spomnila se te
več ne bom.

O blagoslovu niti besede.

Noro je, da mislim
na tvoj blagoslov.

TAM

Lahko senca
dohiti sebe?

Lahko kamen
podoben je izvoru?

Lahko sonce
zaobide noč?

Lahko prevara
podobna je resnici?

VSE

V duši moli, zraven mene
vse, razen čiste očesne zenice
V duši drobiti, zraven mene
vse, razen namere poštene
V duši suhi, zraven mene
vse, razen odprte roke
V duši teji, zraven mene
zenice, široko odprte.

OKNA

Eno je odškrnjeno

skozi njega so gledali mnogi
pašnike
ognišča
čredo
vidik podoben vedrini

drugi skozi rešetke

panorama nekoliko postana
hrapava svetloba
nemir
trepetava sanja

tistim še zaprtim

skozi katere nihče ne gleda
pojdi da se prepričaš
katero je pravo

ALI IMAM PRAVICO

Ali imam pravico
za trenutek:

miren sen
beli kruh?

Ali imam pravico
na besedo kakšno:
iskreno
pokončno?

Ali imam pravico
da obstajam:
svojo pesem —
svoje ime?

MEDITACIJE

Enkrat, ko se nasmehnejo noči
enkrat, ko se mrak zbudi
in zbledi morja obraz
in trud, in hod, in rod, in plod
po cesti se bodo dohitevali
v obzorjih zlomljene zore
da svojo trudnost prečejejo
skozi nevolje in bele vode.

VPRAŠUJEM SE

Vprašujem sebe in ta čas
le kje je tvoja roka zdaj
dotika nepoznano
ali izbira obljube

Obraz ni lep brez njenega dotika

Le kje je tvoja roka zdaj
dotika razmaknjeno:
ali premetava spomine

Klic ni lep brez njenega povabila

ZLOVOLJA

Nad zibko se nagnila
na blazini grto belo

v kotake se splela
na poti suho telo

na pesem se naslonila
na srce napeto sedla

po telesu se razstrla
grenak kruh ji je v rokah

Prevedla: Lidija Šuštar, štud. P A
in dr. Mate Simundić

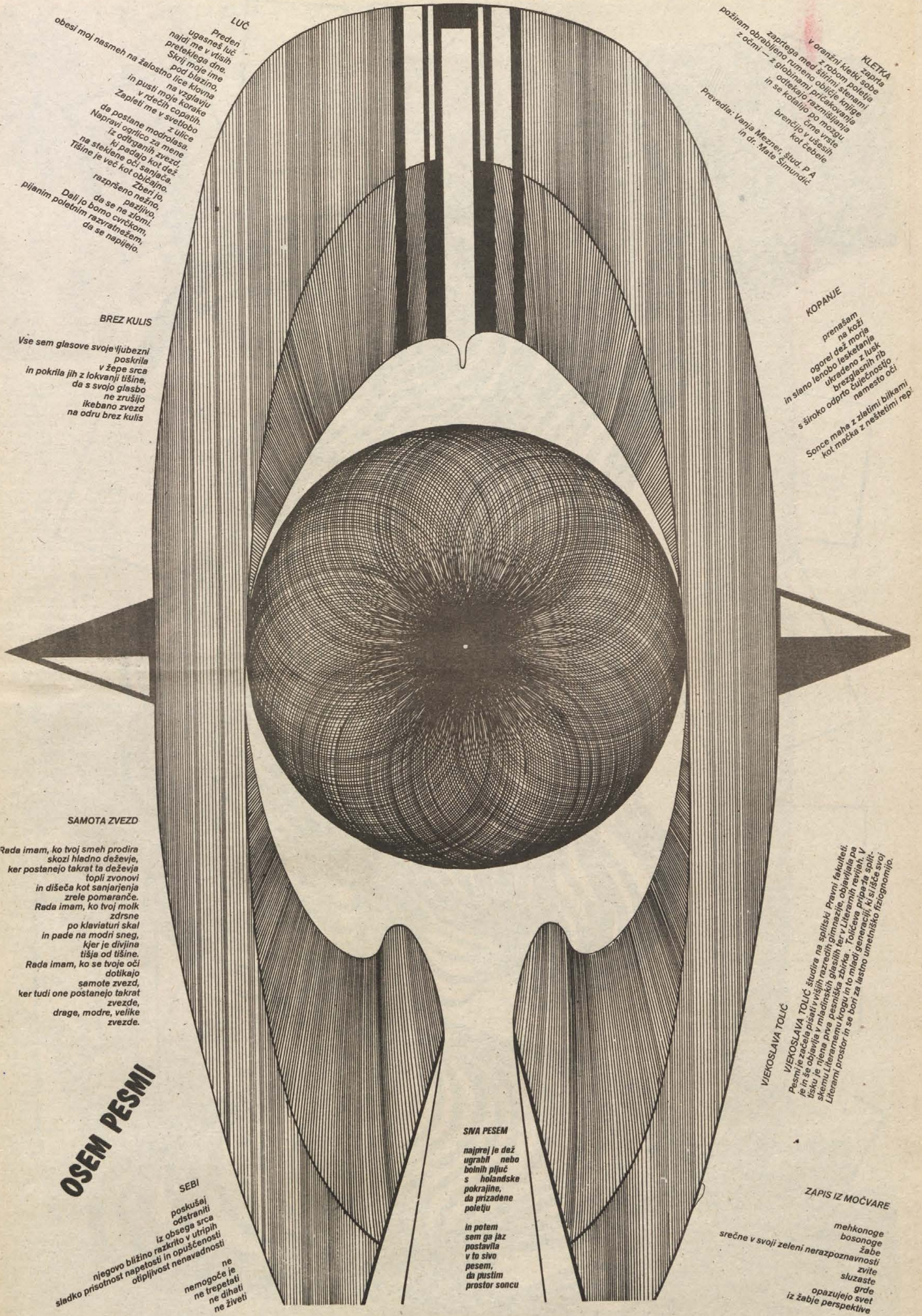
SUGESTIJA

Glasu ni
v klopko se sklopčila
v nedra se vnedrila

grlom zabredla

ni je niti čuti
ni je niti srečati

mečem korake s planin
rada bi, da ji najdem sled.

KLETKA
 zaprta
 z robom poletja
 v oranžni kletki sobe
 z sitrimi stenami
 odlekateljne pričakovanja
 in se kotalijo po možgu
 brencijo v usesih
 črne vrste
 kot čebele

Prevedla: Vanja Mezner, štud. P A
 in dr. Mate Simundič

KOPANJE
 prenašam
 na koži
 ogorel dež morja
 in slano lenobo lesketanja
 ukradeno z lusk
 brezglasnih rib
 s široko odprto čuječnostjo
 namesto oči

Sonce maha z zletimi bikami
 kot mačka z neštetimi repi

VJEKOSLAVA TOLIČ
 VJEKOSLAVA TOLIČ študira na spletni Pravni fakulteti.
 Pesmi je začela pisati v visjih razredih gimnazije, objavljala pa
 je in še objavlja v mladinskih glasilih ter v Literarnih revijah. V
 skemu Literarnemu krogu in to mladi generaciji, ki si išče svoj
 Literarni prostor in se bori za lastno umetniško fiziognomijo.

ZAPIS IZ MOČVARE
 mehkonoge
 bosonoge
 srečne v svoji zeleni nerazpoznavnosti
 žabe
 zvite
 sluzaste
 grde
 opazujejo svet
 iz žabje perspektive

SIVA PESEM
 najprej je dež
 ugrabil nebo
 bolnih pljuč
 s holandske
 pokrajine,
 da prizadene
 poletju

in potem
 sem ga jaz
 postavila
 v to sivo
 pesem,
 da pustim
 prostor soncu

LUČ

Preden
 ugasneš luč
 najdi me v vtisih
 preteklega dne,
 pod moje ime
 na vzglavju
 in pusti moje korake
 v rdečih copatih.
 Zapleti me v svetlobo
 z ulice
 da postane modrolasa,
 Napravi ogrico za mene
 iz odtrganih zvezd,
 ki padajo kot dež
 na steklene oči sanjača.
 Tišine je več kot običajno,
 razpršeno nežno,
 Zberi jo,
 pazljivo,
 da se ne zlomi,
 Dali jo bomo cvrčkom,
 pijanim poletnim razvratnežem,
 da se napijejo.

BREZ KULIS

Vse sem glasove svoje ljubezni
 poskrila
 v žepe srca
 in pokrila jih z lokvanji tišine,
 da s svojo glasbo
 ne zrušijo
 ikebano zvezd
 na odru brez kulis

SAMOTA ZVEZD

Rada imam, ko tvoj smeh prodira
 skozi hladno deževje,
 ker postanejo takrat ta deževja
 topli zvonovi
 in dišeča kot sanjarjenja
 zrele pomaranče.
 Rada imam, ko tvoj molk
 zdrsne
 po klaviaturi skal
 in pade na modri sneg,
 kjer je divjina
 tišja od tišine.
 Rada imam, ko se tvoje oči
 dotikajo
 samotne zvezd,
 ker tudi one postanejo takrat
 zvezde,
 drage, modre, velike
 zvezde.

OSEM PESMI

SEBI
 poskušaj
 odstraniti
 iz obsega srca
 njegovo bližino razkrito v utripih
 sladko prisotnost napetosti in opuščenosti
 otipljivost nenavadnosti

ne
 nemogoče je
 ne trepetati
 ne dihati
 ne živeti

LJUBEZENSKA SEM
misel, ki drhti
med pritajenimi bitji noči
ter utelešeno edinostjo
trenutka: me je tako polna,
da jo lahko odčaram samo
v sanjskih.
toda sam:
sem tako poln minulega
dne, da ne morem ujeti
in noč postane temna
kot še nikoli.

SVETU SVOJ
visoko sonce me prezira stre
leto, da lipam po mlahovih
zla: kje, kje je dno.
glaboko v meni si gladiš
molče živ: ni konec vseh
mojku molk moči.
pristihni: se
steza.

ČE ČAS
nekaj te prevara, da
se zgrudiš,
nek pljus
je odsev v prod,
da grabiš po
valovih grud.
ni krik: si petelin
pod nogami sanja.

KOT PRIDEM ŠE
oklep lesa ne lomi lestev
sam,
vrtinec ne pogoltno dan:
je tam,
še k meni pridi:
pod rjuho pletem
venec alg.

JE IN SO VODE
razidejo se črede po gladini,
temno v gori blisk
goré.
poglej: je takšen mir
piščal zapel, da
gram je gromu
dom.

PROD
še nikdar ni kamen tako
visel, še
nikdar kamnit ni nase vzel,
nikdar
tako tih, nikdar
tako kričav:
še nikdar ni tako čakala:
proč.
ne išče me:
nocoj, še preden me,
prebode proč plitvino.

ZORENJA SLA
venčki vdihnenih oblakov
orasijo
misel brazel v še toplih poljih
zdijo nou: zucku, porabili so
zbežali,
je molčijo stmed v težko
ralo mojega telesa.

GREM
popolno prede jez:
ko plava kamen,
v kamnito dno.
ko se kapljam,
ko se razpadem čez,
ko se razpadem v srč,
ko mir potone v sapov,
ko se iz vode dvigne
mrtev
les.

DANDANES
ujeti žarki prebodejo
notranjost: mehkejša
od zraka se razbežim,
preklan
kip, nekega življenja obstane
kamen, kamnito sidro, vseh
poti je mrtev ptič: prši, prši
v prazno si.

GRDOBCU KAL
vrti, vrti si pličji mož
odsev, gradi, gradi si
stav deročih, preži,
temni mirces ob tla:
preži mirces, temni, da
si obuje vranjo kri.

VED

SE UBOG OBOK
1.
plazu plaz, kaplji
kapljo slap
drsi, strugi
struga, produ breg
dolini polj, gozdu
gozd, lesena žolna
trk: naprej.
2.
za vrati nova
vrata, v sobi
jaz, v meni
mimohod temén.
3.
koža guba, gubi koža, koži
koža, gubi guba: pod veke
skrit zaklad praznine, ne
vidim ga, ne vidim ga: je
tam, ne vidim nič,
ne vidim nič: je res.

mišljena »neobavezno«, postamenti za ansamble napravljeni su od stropora u obliku raznobojnih patika, koje izvođači u igru unose sa parapeta na stadion, a muzičari se penju na postamente sa instrumentima i malim bubnjem oko vrata. Na muziku koju ćemo naručiti od grupa FILM, LABORATORJA ZVUKA, U ŠKRIPCU i ŽELJKO BEBEK pevaćemo pesme o ljubavi, drugarstvu, domovini, a u jednoj pesmi kazaćemo i kritički kako je krajnje vreme da mladi prime »teret na svoja leđa«. Opisno, u pesmi će se reći, da nam nije potreban rat da bi pokazali da smo rodoljubi i zrela da preuzmemo odgovornost za sve što se dešava u nama i oko nas, »neka roditelje naše ne vrede, hoćemo teret na svoja leđa... u točkove revolucije nećemo klinove, upoznajte već jednom svoje sinove... Upoznajte ih smesta, nadite i za njih mesta... itd Moguće je sve ovo napraviti kao spot sa ledenom maglom koja se upotrebljava na omladinskim koncertima.

Na kraju ovog segmenta 200 probranih baletskih igrača i balerina izvodi posebnu numeru modernog baleta na muziku Bijelog dugmeta.

Izvođači iznose praktikable u igri, a sledi numeru:

6. ZASTAVE SRCA

»Zastave srca« izvodi ansambl sastavljen od pripadnika JNA, sa mogućim mešovitim sastavom, na muziku Vlade Mustajbašića. Ova vežba pokazaće organizovanost, spremnost naše Armije za odbranu zemlje, čuvanje tekovina Revolucije, garanciju naše budućnosti.

Mladi pripadnici JNA, posle vežbe, svojim odstupom otvaraju prostor za učešće dečjeg ansambla, što samim poretkom dešavanja kazuje o JNA kao garantu sretne budućnosti najmlađih generacija.

Zastave simbolizuju dostojanstvo, slobodu, ponos što živimo u slobodi.

7. DECA MOGU NEMOGUĆE

Dečji ansambl broji pet stotina dece, obučene u vesele boje, žutu i blago ljubičastu, sa rekvizitom — kartonskim ili plastičnim suncokretima koji se nose kao kišobrani. Omladinski ansambl poslednje

Našo mladino kritiziraju z vseh strani, toda val ti se ne poglabljajo v različne probleme naše države, ne sprašujejo se, odkod se včasih pri delu naše mladine pojavlja določeno negodovanje ali nezadovoljstvo. Pripomniti moram, da se to tiče manjšega dela naše intelektualne mladine, toda za to smo dosti krivi tudi mi, ne samo oni. Vzemimo na primer to zavlačevanje z našo šolsko reformo. Izgrajujemo novega človeka in hočemo ustvariti iz naših mladincev, tako med intelektualno kot med delavsko mladino, strokovno usposobljene, zavodne socialistične osebnosti, pri tem pa ne dajemo mladini vsega, kar potrebuje, da bi se lahko tako izoblikovala. Že nekaj let se zavlačuje s temi reformami in se s tem odlašja, da je tega že meni zadosti.

Jaz ne hodim v šolo, toda ne zdi se mi prav, da se to vprašanje do danes vlačijo po raznih odborih, da se o njem samo diskutira, ne da bi se do zdaj karkoli storilo. Mislim, da je že čas, da se to uredi. Naša mladina je v šoli preobremenjena z raznimi stvarmi, ki ji v življenju ne bodo koristile. Dati ji moramo tisto, kar kot mladina naše socialistične domovine potrebuje. Tudi vi se morate pri tem bolj angažirati, toda vas največkrat o tem niti ne vprašajo. Mislim, da bi o tem morali vprašati tudi našo mladino. 1958 — TITO

numere, »Proleće«, opet dopuniće prazan deo stadiona, u postavci za kraj priredbe.

Deca se igraju sa suncokretima na tekst pesme:

Ispred ovih suncokreta raste večna mladost sveta, rastu deca kao voće, rastu deca kako hoće.

Čudesna je dečja mašta, deca znaju svašta, svašta, deca rastu kao kuće, deca mogu nemoguće.

Evo buduće mladosti, bez dece nema radosti.

Na kraju svoje igre dece će pobosti suncokrete u teren i oprčavati oko njih, praveći veselo polje suncokreta simbolišući radost u igri na svojoj polju, u svojoj zemlji.

8. PROLEĆE OPET

Završna numeru vraća se na temu proleća naše slobode, nastavljajući se direktno na decu — večno proleće mladosti.

Koreografija počinje iz ravnih linija, sam ulazak je sav u prelivanju boja, stupnjevito se pravi gust krug koji se vrti na muziku Vivaldijevog »Proleća«. Na maloj sceni nalazi se najveći muzički talenat Jugoslavije, Marinković, violinist, mlad sedam godina. Na violinski motiv izvorne zagorske pesme »Pramaletje, što si mi zelene«, koji izvodi dečak, ceo krug prestaje odjednom da se vrti i počinje da sluša dečaka. Dečak silazi sa scene, simulirajući nastavak svirke, i slobodno prolazi kroz redove ansambla, idući ka centru stadiona. Prati ga glas Dubravke Zubović, koja peva ovu pesmu na maloj sceni. Ansambl se zbija oko dečaka kao oko večnog proleća mladost. Po završetku pesme, Štafeta kreće sa male scene i prenosi se rukama izvođača do određene tačke gde će je preuzeti poslednji nosilac. Neophodno je napomenuti da će se znati svaka učesnička ruka koja će držati Štafetu da ne bi bilo gužve. Svi ostali ansambl prilaze centru i Zapadnoj tribini, a deca se grupišu, sa obe strane koridora kojim Štafeta dolazi.

Veliki hor prati Štafetu prvom strofom i refrenom Hercigonjine Jugoslavije.

Poslednji nosilac Štafete mladosti, ispraćen pesmom i aplauzima mladih, penje se mostom i predaje Štafetu mladosti.

Nema vatrometa, a predlažemo da se na početku, kao i ranijih godina izvede HIMNA SFRJ, mada bi jednom vredelo razmisliti i da pevanjem »Himne« završimo priredbu.

DAN MLADOSTI 1984 V MARIBORU

Po skoraj štirinajstih dnevih in nekaj tipajočih sestankih, je padla odločitev — edina realna in smiselna — da enournno prireditve v Ljudskem vrtu vsebinsko in oblikovno zamenja celodnevno praznovanje mladostnega poleta in ustvarjalnosti, brez patetičnih sprenevanj in potvarjanja identitete. Zakaj ne Ljudski vrt? — ob iskanju nove vsebine je potrebno videti, da je ogromna površina tista, ki še ob tako realno zastavljenih idejah terja svoj davek v slikovitosti in množičnosti, ki rada zapeljeta v formalizem, ta pa zopet v banalnosti in potratnost.

Pretehtali smo vse možnosti ob novi vsebinski zasnovi v katere srčiko so postavljeni „deodeji“ — a vedno smo se ustavili na prostranem travnišču ter sodelujočih ekipah — ali bolje pri številkah. Pojavljala so se vprašanja posredne sporočilnosti, prostih terminih za vaje, nedorečenemu geslu, ki naj bi tvorilo rdečo nit in še . . . in ne razadnje vprašanje o množičnosti. Ker te ne bi bilo, bi bila zopet edina alternativa v formalnih ilustracijah.

Torej je bilo jasno, da se moramo stvari lotiti s prave strani, kar je — naj bo vsebina tista, ki naj narekuje izbor in adekvatnost predstavitvenega prostora. Tako je izbor padel

na več prizorišč v samem mestnem jedru. Na enem izmed sestankov se je dalo jasno razbrati, da mladina ne more in ne želi, tako zaradi pomanjkanja časa ali zaradi obveznosti do šole, kluba ali društva, nastopati — ampak želi s tistim kar zna, sodelovati v praznovanju dneva mladosti. In to željo moramo spoštovati. Zato je v rokah obiskovalcev, da pripravimo prizorišča in oblikujemo zaporedje nastopov ter tako resnično vključimo vse dejavnosti (za katere v LV ne bi bilo prostora) v splet prazničnega dogajanja.

Samo praznovanje bomo pričeli na predvečer na Trgu svobode z oblikovno domiselnim nastopom mladih iz vrst plešalcev, pevcev, folklor, recitatorjev, baleta, gimnastike, aerobike, karatea . . . in ostalih. Predstava naj bi bila nekje na sredini med slavnostno akademijo ob zaključku aprilsko-majskih prireditev in vsebinsko barvito produkcijo mlade ustvarjalnosti. Mogoče za odtenek ali dva intimnejša kot na stadionu a zato sporočilno udamejša in estetsko gledano: čistejša. Vsekakor pa v zasnovi „jutrišnji dan“ v malem.

Ta „jutrišnji dan“ pa bi se 25. maja pričel z budnicami mladinskih pihalnih orkestrrov. Na posameznih prizoriščih pa bi se zvrstili nastopi in prikazi dejavnosti mariborske mladine.

Sam moto Mladina Maribora Mariborčanom s tem ne bo ničesar izgubil ampak, glede na spekter dogajanja in neposrednost istega, samo pridobil.

Skupina, ki bo oblikovala in vodila dogajanje se obvezuje, da ga bo smiselno koncipirala tako, da bo po svojem ritmu in neposrednosti za gledalca jasen in animativen. Da bo imel rep in glavo ter, da se ne bo dogajanje izgubljalo v improvizaciji in anarhiji.

Priznati si moramo, da se je občanom prireditve v Ljudskem vrtu priljubila, ne glede na vsebinske ali oblikovne pomisleke. Zato bo takšen raz vsekakor presenečanje, ki naj ga vsaj delno ublaži pravečema prireditve na Trgu svobode. Vsekakor pa mora celodnevno dogajanje naslednjega dne s svojo intenzivnostjo in neposrednostjo upravičiti nov vsebinsko-oblikovni korak.

Če smo se opredelili, da je Dan mladosti predvsem praznik mladih in če smo vsaj rahlo potegnili nit skozi besede mladost, ustvarjalnost in bodočnost, potem sprejmemo novo obliko kot priložnost in ne kot izhod v sili.

MK ZSMS Maribor

MK ZSMS MARIBOR — MLADINSKI KULTURNI CENTER ORGANIZIRA:

MAJSKE MLADINSKE PRIREDITVE

ČETRTEK, 17. 5. OB 19.00 URI
ZIDOVSKI TRG — KM
GLEDALIŠKA PREDSTAVA: ZLATA MLADINA
KUD — ŠTUDENT — ŠTUDENTSKI ODER

PETEK, 18. 5. OB 18.00 URI:
GRAJSKI TRG — KM
SKUPINSKA PREDSTAVITEV MLADINSKIH GLASBENIKOV IN LITERATOV:
1. COUNT ŠTAJERSKA — AKUSTIKA
2. BORUT VERBER — AKUSTIKA
3. „ODSEV“ — AKUSTIKA
4. BORIS ŠINIGOJ — AKUSTIKA
5. BOŽO NOVAK — JAVA — POEZIJA
6. „MI“ — POEZIJA

PETEK, 25. 5. OB 10.00—20.00 URE CENTER MESTA
OB 8., 10., 12., 16., 18.00 URI —
1. BRIGADIRSKI FILM
2. DOLINA MIRU (VSTOP PROST)
OB 9.00 URI LENT—DRAVA — VESLAČI, SURFARJI
10.00 URI GLAVNI TRG — PLANINCI, GASILCI, TABORNIKI, GLASBENIKI
11.00 URI ROTOVŽ — BORILNE VEŠČINE
12.00 URI RAKUSEVA PLOŠČAD — CIBANI, RISANJE S KREDO
12.00 URI MESTNI PARK — GLASBENIKI, LITERATI, LIKOVNIKI
15.00 URI TRG SVOBODE — RAZŠIRJENA AKADEMIJA
17.00 URI GOSPOSKA, JURČIČEVA — GLASBENIKI, LITERATI, LIKOVNIKI

PONEDELJEK, 21. 5. OB 19.00 URI:
ZIDOVSKI TRG — KM
GLEDALIŠKA PREDSTAVA: „SPEKTAKEL“
KUD — JOVAN VESEL — KOSESKI, LJUBLJANA

OB 19.30
4. LITERARNI NASTOP: „MOLITEV ZA NARAVO“ — SRED. DRUŽB. ŠOLA

ČETRTEK, 24. 5. OB 18.00 URI; ZIDOVSKI TRG
ČETRTEK, 24. 5. OB 18.00 URI; ZIDOVSKI TRG — KM
1. CAUNT ŠTAJERSKA — AKUSTIKA, MARIBOR
2. JANNY BEACHING — FOLK; GOSTJA IZ ANGLIJE — OB 21.00 URI — TRG SVOBODE AKADEMIJA

SREDA, 23. 5. OB 19.00 URI; ZIDOVSKI TRG — KM
1. KUD PREŽIHOV VORANC — ZAPOJTE Z NAMI (POEZIJA, FOLKLORA, PETJE)
2. FOTORAZSTAVA — OJSTERC DUŠAN (OB 20. URI)
3. KONCERT KLASIČNE GLASBE — KOMORNORKESTER MARIBORSKE OPERE (PROGRAM: BACH, TELLEMAN . . .)

TOREK, 22. 5. OB 18.00 URI; ZIDOVSKI TRG — KM
1. FOLKLORNA PREDSTAVA — KUD OŠ IVAN CANKAR
2. VIDEO — (DAVID BOWIE: LURO), (BACHOUSE: 45 MIN.)
3. SKUPINA „NIČ“ — SREDNJA DRUŽBOSLOVNA ŠOLA
4. FRANCOOSKI LITERARNI VEČER
5. AVDIOVIZUELNI PROGRAM — SAJKO MATIJA (OB 20. URI)
6. MIŠO HOCHSTATTER — „MARIBOR“

SOBOTA, 26. 5. OD 9.00—22.00 URE ZIDOVSKI TRG
OB 9.00 URI KLOŠARSKI SEJEM
10.00 URI ODDAJA „MARIBORSKI BRUC“ — V ŽIVO
11.00 — 18.00 GLASBA
18.00 — ROCK KONCERT
1. LAUŽENKI IZ RUŠ
2. SKAKAFCI — PROMOCIJSKI KONCERT

— V PRIMERU DEŽJA BODO VSE PRIREDITVE V KLUBU MLADIH, OROŽNOVA 2, MARIBOR.

KAKŠNA JE RAZLIKA MED MARIBORSKO IN LJUBLJANSKO

1. LJUBLJANSKA SCENA je zaradi specifičnih medijev — Radio Student (RS), SKUC, posamezni disco klubi — in kot celotna, bolj razvita scena z dobrim dotokom informacij, bila celoviteje informirana tako o starem rocku kot o novih tendencah v rock kulturi. Tako se je pojavil punk, ki bi sicer »šel mimo« (tudi po zaslugi etabliranih in konformiranih rock kritikov v največjih medijih, — »Stop« itd. —, ki niso mignili s prstom, da bi ga pravilno ovrednotili), že leto ali dve po eskalaciji v Veliki Britaniji, predstavljal in analiziral tudi v Ljubljani. Specifični, nov podkulturniški pojav pa je tudi prvi v okviru rock kulture, ki se je poskušal teoretično obdelati (brez evforije in »ljubiteljstva«), ob tem je namreč dozorela tudi »drugače misleča« družbeno izobražena generacija), vendar samo preko določenih medijev — seveda predvsem preko RS. Posamezni članki glavnih protagonistov te »novorazmišljujoče«, osveščene in teoretično podkovanе kritike so se sicer pojavljali v širših, večjih medijih (Stop, Nedeljski dnevnik), vendar posamično in stihijno, ob tem pa je manjkala še ena, odločilna komponenta — »uzvočitev« teh člankov za bralstvo v širni Sloveniji. Oddaje o tej glasbi (punk, novi val) so se pojavile na Ljubljanskem radiu šele leto pozneje. Ljubljana in ožja okolica pa so lahko tej glasbi prisluhnili na RS, kasneje pa so ji lahko sledili še v disco FV in na posameznih koncertih, ki so se praviloma dogajali samo v Ljubljani, izjemoma pa še v Zagrebu (Siouxie and the Banshees, Discharge, The Fall, Virgin Prunes, DOA, Spear of Destiny).

2. V MARIBORU tega seveda ni bilo. Posamezni in redki poskusi vrtenja punka v diskotekah so bili dovolj prepričljivo zatrti, s tem pa se je za nekaj let zaprl še zadnji kanal, po katerem bi lahko dotekale informacije v Maribor, medtem ko je po drugi strani bilo jasno, da Ljubljanski radio za celovito informiranje zaenkrat nikakor ne misli poskrbeti, Radio Maribor pa je dovolj specifična in tipična lokalna radijska postaja, da na njo ob tem sploh ni bilo treba pomisliti. Tako je Mariborčanom ostala luknja, manjkajo informacije, ki bi bila še kako potrebna za nadaljnje spremljanje gibanj in razvoja novovalovske scene v Veliki Britaniji. Pa tudi struje v starem rocku, ki so vplivale na nastanek punka, niso bile dovolj ali pa primerno obdelane. Punk je tako ostal tujek, neznan, nerazumljiv in s tem grozeč in vnaprej neprijeten fenomen, ki se ga ni dalo uvrstiti v svojo dosedanje izkušnje. S tem pa je tudi spremljanje novovalovske glasbe, izhajajoče iz punka, ostalo nujno ohranjeno in enostransko. Sprejemale so se predvsem tiste stvari (in tu je uradna medijska ponudba izdatno sodelovala), ki so se navezovala na starorockovske prijeme (Costello, Dury, Patty, Smith, Joe Jackson, Graham Parker itd.), da o pop glasbi njenih zbanaliziranih variantah sploh ne govorimo.

3. V LJUBLJANI so tako, po zaslugi prej naštetih »drugačnih« institucij (RS, SKUC, Disco FV), dokaj celovito seznanjeni s (po merilih dotičnih institucij) kakorkoli kvalitetno, kreativno in pomembno glasbo. Alternativnost teh medijev torej nikakor ni zavestna oz. namerna — te institucije namreč ne pokrivajo glasbene produkcije, le delno temveč se trudijo predstaviti jo čim širše, po možnosti celoten spekter: tako rock, kot tudi jazz.

Nikakor pa to ni pravilo ali celo izraz želje po čim boljši medijski ponudbi, ali pa celo znak, da se stvari obračajo na bolje! Prav tako (in tega marsikdo noče razumeti) ni znak, da se stvari obračajo na bolje, če so naše trgovine polne licenčnih izdaj (kvalitetnih) minulih herojev, legend starega rocka, ali pa, če se v Hali Tivoli vrstijo koncerti teh istih, v preteklosti zaslužnih izvajalcev! Ta glasba, svojčas vpeta v določeno, sedaj že mrtvo podkulturo, ima zdaj v glavnem popolnoma drug pomen (brez aktualnih konsekvenc), ti izvajalci pomenijo nekaj čisto drugega (zgolj nekakšno paradno muzejskih rekvizitov). V najboljšem primeru lahko predstavijo le času in okoliščinam primerno zanimiv nastop.

LJUBLJANSKO-REŠKA GLASBENA SCENA je lansirala punk skupine — Paraf in Pankrti. Neglede na njihovo takratno začetniško neartikularnost in posnemanje britanskih vzorcev, pa je treba reči, da sta punk in novi val, za razliko od sprejemanja rock and rolla v šestdesetih letih, vpeljala ustvarjalnost in samosvojskost od vsega začetka. Rock glasba se je v šestdesetih letih (z redkimi izjemami — Mlinarec ipd.) k nam prenašala zgolj preko izvajanja (posnemanja) tujih glasbenih komadov (»Kameleoni« so na ta račun naredili kariero), kvaliteta skupin se je ocenjevala po sposobnosti čim bližje izvedbe originalu. Šele kasneje se pojavijo skupine, ki so izvajale svojo lastno glasbo, kopiranje komadov pa je sčasoma postalo celo merilo za nekaliteto skupine. Takšen razvoj dogodkov je seveda čisto razumljiv in logičen za našo (nerazvito) rockovsko sceno, ki je od drugod prevzela osnovne načine, na katerih se je kasneje lahko razvila in dozorela.

Skupine punka in novega vala so torej od vsega začetka igrale lastne skladbe (v glavnem) kar pomeni, da je bila rock kultura pri nas (kljub večletnim zatiranjem in poskusom razvednotenja) v času punk-burna že integralni del mladinske (pod)kulture, s svojo lastno zgodovino pa je dosegla tudi stopnjo zrelosti, na kateri se je lahko razvil punk s specifičnimi, »našimi« značilnostmi. Da se je punk udomačil predvsem v Ljubljani, kjer se je tudi najbolj dolgo obdržal (kar je bil vzrok za kopico očitkov iz ostalih glasbenih centrov), je pogojeno predvsem s prej povedanim in pa z (za razmerje LJ—MB pomembnem) dejstvom, da je Ljubljana prvič intelektualno osveščeno mesto (z vkalkulirano tradicijo študentskih gibanj in kot visoko urbanizirano

tudi celotno mariborsko okolje ni preveč naklonjeno tovrstnim (podkulturnim) oblikam (nizka urbaniziranost, drugačna mentaliteta — študentska populacija je predvsem tehnično usmerjena — ni »pravih« družboslovnih fakultet, ni tradicije študentskih gibanj itd.). Podkulture, vezane na stari rock, so se z veliko težavo razvile, prav tako pa se bodo z veliko težavo tudi presegle. Ali, kot pravi slovenski sociolog lokalnih skupnosti Zdravko Mlinar v eni od svojih raziskav, da so sloji prebivalstva, ki imajo okrnjen dotok informacij skozi daljše časovno obdobje, ali pa za zmeraj, tudi dosti manj dovzetni ali celo sovražno

razpoloženi do novosti, drugačnosti, medtem ko se ustaljenih oblik vedenja toliko bolj krčevito oklepajo, saj se jim zdijo edine »normalne«. Po drugi strani pa se sloji prebivalstva, ki imajo na voljo širši spekter informacij, lažje in tolerantneje soočijo z novostmi in jih toliko hitreje sprejmejo. Tu je tudi en od vzrokov za sovražni in napadalni odnos Mariborčanov do tujka v njihovem okolju — punka! No, punk se v Mariboru kljub vsemu sprejema, določeni nivo informacij še vedno prodre, seveda pa se punk, predvsem iz prej omenjenih razlogov sprejema predvsem med mlajšimi, z normami še ne določenimi, in med starejšimi, v Ljubljani študirajočimi Mariborčani.

5. SE SPOPRIJEM Z VEČKRAT PRISOTNIM VPRAŠANJEM O SMISELNOSTI POJAVNOSTI PUNKA PRI NAS! Argumentacije se ponavadi gibljejo v okvirih takšnega razmišljanja:

punk na Zahodu ima svoj namen (»kritizira kapitalizem in iz njega izhajajoče socialne krivice«) pri nas pa ga nima — kolikor ne namerava kritizirati socializma, seveda. No, takšne argumentacije bi lahko na hitro odpravili kot banalne ali poenostavljene konstrukcije, ker pa se spomnimo resnosti gonje proti punku — skonstruirana »naci —

punk afera« (vsi vpleteni so bili pred kratkim oproščeni vsake krivde, medijem, ki so prej na široko poročali o tej » aferi«, pa se ne zdi vredno dati niti najmanjšega obvestila o tem), ki jo je veselo povzelo množično, četrtmilijonsko trobilno Nedeljski dnevnik imenovano — se moramo tej zadevi čim malo podrobneje posvetiti. »Nedeljski dnevnik« je pred letom in več v svojem značilnem senzacionalističnem slogu v dveh izdajah veselo »odkrival« prebivalstvu širne Slovenije nerresnice in polresnice ter s protislovij polno (logično nekoherentno) manipulacijo poskušal ožigosati najprej punk, potem pa še pozivom ni prekalil dezinformacij v svojem pisanju. No, ta problem pustimo odprt za drugo priložnost, raje se vrnimo k naši temi.

Ze vse večja nezaposlenost in vse globlje socialne razlike (kot

so jih sprejemali in nadgrajevali postpunkovci. Ta »razkol« se je zlahka simbolno pranesel nam, saj tudi pri nas razmere v rock glasbi niso bile kaj dosti boljše. Na tem nivoju so naši protagonisti novega vala povzeli nekatere splošne zakone in pravila punk estetike, iz tega pa zgradili čisto lastno, v zgodovini naše rock kulture najbolj razvito in izdelano glasbo in tekste. Znotraj novega vala se je pojavilo nekaj naših najbolj zrelih izvajalcev.

6. LJUBLJANSKE PUNK IN NOVOVALOVSKO SKUPINE so dosegle visok nivo samosvojsosti — Otroci socializma, Via Ofenziva, Čao pičke, Borghesia, Laibach (ki so, mimogrede, pred kratkim izdali EP LAYLAH pri neki belgijski neodvisni gramofonski družbi, britanski glasbeni tednik New Musical Express pa jim je v eni od zadnjih številik namenil tudi pohvalen članek). Vendar je pojav in delovanje teh skupin nujno obravnavati v

skupin: prostori za nastope (disco FV), medijska podpora, snemanja in radijska predvajanja (RS), izdaje neodvisnih kaset in fanzinov (SKUC). Kako pomembne so vse te institucije, dovolj zgovorno pove že podatek, da je del prej naštetih skupin že razpadlo prav zaradi tega, ker so znotraj teh okvirjev že izčrpali vse možnosti svojega delovanja —

ničkolikokrat nastopili, bili predvajani po radiu in izdali kasete ter fanzine. Do »pravih« plošč pa se niso dokopale in tudi nimajo perspektive, da bi se to zgodilo. Če torej ne bi bilo teh medijev, bi skupine razpadle že prej, saj ne bi imele najosnovnejših pogojev za delo. Obsojene bi bile na životarjenje na obrobju, kar pa tudi je njihova usoda, razen če ne razbijajo tega ozkega kroga kot Videosex (sicer zaradi svoje sprejemljivosti) pri nas ali Laibach in Borghesia v tujini.

7. VSE TO PA SE V SE BOLI AKUTNI OBLIKI VIDI V MARIBORU. Cela grupacija punk začetnikov — Masaker, Butli, Džumbus, Božjast itd so razpadli, ali životarijo ali pa so se umaknili v pasivnost ter se zavestno distancirali od dogajanja na sceni. Le »Lačni Franz« kot »nova« skupina so, tudi s precejšnjo podporo drugih glasbenih središč (in ne Maribora) ter s svojo relativno »sprejemljivostjo« (za gramofonske družbe), uspeli izdati kar tri LP-je in si izboriti status, ki presega okvirje lokalne scene. Po njihovi poti gredo

sodobno kreativno glasbo in še ostale aktualne tendence. Alternativnost je torej posledica objektivnega stanja, v katerem veliki, vplivnejši in zato od države toliko bolj nadzorovani in usmerjeni mediji prepuščajo le tisti del glasbe, ki je politično »nevznemirljiv« in po možnosti komercialno naravnani. Če se med to glasbo pojavijo tudi kvalitetni izvajalci, gre bolj za naključje (saj je namreč dotični kvalitetni izvajalec hkrati politično »nekočljiv« in primerno komercialen).

mesto primerno za razvite specifičnih (urbanih) podkulturnih obrazcev obnašanja. Ljubljana je imela tradicijo že v ostalih podkulturnih oblikah (navezanih na »stari rock«), zato ta prehod ni bil nič presenetljivega. In še en pomemben dejavnik, Ljubljana kot mesto z dovolj heterogenim spektrom informacij, je »odprta« za novosti, medtem ko Maribor kot tradicionalno, k »statusu quo« naravnano mesto, novosti ne sprejema pretirano navdušeno, po drugi strani pa

posledica naše gospodarsko-politične krize, ljubkavalno poimenovane Stabilizacija) bi lahko same po sebi na nek način prevzele »odgovornost« za naš punk. Vendar je to le delček, en nivo problema. Opiral bi se lahko na del tekstov punk skupin. Pomembneje je nekaj drugega. Punk je namreč pomenil tudi razkol, prekinitev s takrat degradirajočo, »ostarelo« in etablirano generacijo z dolgočasnih starih prdcev (boring old farts), zvezd starega rocka, ki so se etablirali in izgubili stik s podkulturo, iz katere so izšli. Torej je punk na tej ravni pomenil »vrnitev k bazi«, novo podkulturo, ni pa pomenil diskontinuiteto znotraj rock kulture, temveč skorajda edino pravo in možno alternativo nadaljnjega razvoja. Vpeljal je novo senzibiliteto, nove načine razmišljanja, novo simboliko, nove glasbene tekstovne teme in nove (čisto tehnično-izvedbene) prijeme. Sam udar punka je sicer deloma pomenil brisanje navlake, ki se je nabrala v polju rock glasbe (kup zvezdnikov), deloma pa je že postavil svoje nove zakone, ki

mreži celotnih odnosov na LJ-sceni. Prej omenjene »drugačne« institucije (RS, SKUC, disco FV) so poskrbele za tiste potrebne pogoje, ki so sploh omogočili obstoj teh

Skakafci, ki že izdajajo prvi LP. Abildungen Variete te perspektive nimajo. Pri SKUC-u so izdali neodvisno kaseto, za katero pa dvomim, da je imela močnejši odmev v mariborskem kulturnem prostoru sceni, ali da so z njo kakorkoli spremenili svoj položaj v Mariboru. Lauzenki se prav tako srečujejo s podobnimi problemi in sami ne vedo, če še obstajajo ali ne več. Veliki, etablirani mediji (»Stop«, RTV itd), ki prispevajo k informiranju mariborske scene, so poskrbeli zgolj za okrnjene, parcialne informacije le o določenih minimalnih izsekih o tendencah na svetovni glasbeni sceni. Tako smo bili preko teh medijev dokaj celovito seznanjeni le s pojavom britanskega skabuma, z delom (komercialnejših) skupin t. i. »nove romantike« ter (v zadnjem času) s tehno-popom. Kvalitetne izdaje drugih usmeritev (dram rock — U2, ameriški punk — Dead Kennedys itd) so naključne, medtem ko so komercialne variante tipa Flock of Seagulls, Men at Work, Kajagooogo ali Culture Club pravilo.

ZAKLJUČEK: Tako se Klub mladih, ki je (edina) velika mariborska prednost pred Ljubljano (kjer imajo bolj ali manj konstantno akutne probleme s stalnim prostorom za tovrstno dogajanje), ponuja kot največja možnost za razvijanje glasbene scene, in to s svojimi informativnimi glasbenimi večeri, discom ter koncerti, prav tako pa tudi z izdajo fanzinov in informacij o dogajanju na svetovni glasbeni sceni.

POŠTRAK MILKO

ODMEVI

UREDNIŠTVU KATEDRE!

Zaradi obremenjenosti z drugim delom sem z zamudo prečital letošnjo aprilsko številko Katedre. S posebnim zanimanjem sem prebral, prispevek »Križa smisla, argumentov in znanja«, ki ga je napisal Branko Greganovič.

Branko Greganovič piše v prispevku »Križa smisla, argumentov in stanja« o oblikovanju novih VIP-ov za študij ekonomije 6. in 7. stopnje, ki sta ga skladno z določili zakona o usmerjenem izobraževanju in smernic za pripravo osnutkov vzgojno-izobraževalnih programov pripravili Ekonomska fakulteta »Borisa Kidriča« v Ljubljani in Visoka ekonomsko-komercialna šola v Mariboru. Kritizira pristop k oblikovanju osnutkov novega VIP-a za študij ekonomije 6. in 7. stopnje na Sloven-

skem. Zato morda nekaj misli, ki bodo morda pomagale osvetliti obravnavano vprašanje še z drugega zornega kota. Najprej moram zapisati svoje prepričanje, da je tudi v samoupravni družbi priprava strokovnih podlag za delo samoupravnih organov strokovno vprašanje,

ki narekuje ustrezno strokovnost tistih, ki so odgovorni in tudi nagrajeni za tako delo. Zato so nalogo priprave osnutkov novih VIP-ov za študij ekonomije 6. in 7. stopnje skladno z določili veljavnega statuta VEKS in drugih veljavnih samouprav-

nih aktov prevzeli poslovodni organi: dekan, prodekani (tudi prodekan študent) in predstojniki študijskih smeri. Kot tov. Greganovič pravilno ugotavlja, so ti osnutki bili pripravljeni oktobra 1983 in predstavljajo ob osnutku VIP-a za študij medicine edine pripravljene osnutke

kovnjakov, če pomislimo, da sta bila to dva edina celovita osnutka VIP-a v Sloveniji, več kot 300 visokošolskih VIP-ov pa ni dozorelo do osnutkov niti do konca leta 1983, ko je potekal zadnji rok. Po podatkih Zavoda za šolstvo SRS je ob koncu meseca marca 1984, torej po treh mesecih za zadnjim rokom bilo v Sloveniji pripravljenih le 16% osnutkov VIP-ov za visoko šolstvo.

Tako oblikovani osnutek VIP-a za študij 6. in 7. stopnje ekonomije pa ni sam sebi namen. Osnutek VIP-a je po mojem prepričanju strokovna podlaga za ustrezno razpravo o vsebini osnutka, ki naj bi dala odgovor na vprašanje, kaj je v osnutku dobrega, kaj je slabega, torej kaj je treba dodati in kaj odvzeti. Naloga nas

vseh torej, učiteljev, študentov in uporabnikov je, da zagotovimo zadostno število osnutkov za javno razpravo o vsebini našega novega VIP-a, s čimer bo zagotovljena zadostna informacijska podlaga za odgovorne razprave in dana možnost za oblikovanje predlogov za morebitne spremembe osnutka vsem tistim, ki so pripravljani in sposobni osnutek VIP-a tudi proučiti.

Dane Melavc

VIP-ov za slovensko visoko šolo. Nedvomno gre za pomemben delovni uspeh stro-

KIDRIČEVE NAGRADE

V prejšnji številki Katedre ste namenili nekaj prostora Kidričevim nagradam za študente in med drugim poročali o slovesnosti ob letošnji podelitvi nagrad, ki je bila 10. aprila. Glede na to, da se okrog samega postopka v zvezi s podeljevanjem Kidričevih nagrad pripravljajo precejšnje spremembe in da je bilo v članku vaše novinarke nekaj netočnosti, bom skušal v tem prispevku v imenu strokovne službe, ki je pripravila osnutek novega pravilnika o podeljevanju Kidričevih nagrad (osnutek je od začetka maja v javni razpravi na VDO), podati kratko informacijo o spremembah, ki jih prinaša osnutek pravilnika in o razlogih, ki so vodili odbor za podeljevanje Kidričevih nagrad za študente, da se je odločil koreniteje poseči v samo zasnovo Kidričevih nagrad in postopka v zvezi s podeljevanjem.

Na univerzi smo v zadnjih nekaj letih pričeli velikemu povečanju števila Kidričevih nagrad, katerega posledica je razvedrotenje nagrad in s tem raziskovalnega dela študentov sploh. Odbor sklada Kidričevih nagrad doslej ni imel ustreznih možnosti, za radikalnejše spremembe samega postopka, saj ga v marsičem omejeval samoupravni sporazum, sklenjen jeseni 1979, ki ga je že v marsičem prerasel čas.

Podeljevanje nagrad in priznanj sodi med naloge univerze (glej 4. člen sta-

tuta univerze in 4. člen samoupravnega sporazuma o združitvi v univerzo) in v resnici ni bilo nikoli prave potrebe po posebnem samoupravnem sporazumu, ki bi bil potreben le, kadar bi šole same podeljevale nagrade za raziskovalne dosežke študentov in bi želele s samoupravnim sporazumom posneti kritične in merila ter postopek v zvezi s podelitvijo. Tako je na ljubljanski univerzi, kjer pa obstajajo tudi univerzitetne, Prešernove nagrade za študente, za katere je postopek podeljevanja urejen s posebnim pravilnikom in ga vodi odbor, ki je v svojih odločitvah samostojen. Treba je poudariti, da so Prešernove nagrade ljubljanske univerze po številu zelo omejene (največ 12), dobivajo pa zelo močno publikiteto v javnih obdobjih.

Za mariborsko univerzo je zelo vprašljivo, ali bi bilo primerno poleg univerzitetnih podeljevati še t. i. šolske nagrade. Število šol je majhno, med njimi so velike razlike glede števila študentov, načina študija, obsega raziskovalnega dela učiteljev in študentov in bilo bi težko uskladiti kriterije in merila za podeljevanje nagrad. Menimo, da so univerzitetne nagrade edini pravi način nagrajevanja raziskovalnega dela študentov mariborske univerze.

Med spremembami je ena največjih števil nagrad. Namesto dosedanje nagrade I. in II. stopnje in priznanja kot nagrade III. stopnje, ki bi jim morali

prištevati še predlagano univerzitetno nagrado, bi imeli odslej le dve nagradi in sicer Kidričeve nagrade in Kidričeva priznanja. Kidričeve nagrade, ki bi jih podeljevali največ deset, bi bile namenjene le za izjemne dosežke študentov na področju raziskovalnega dela in bi jih spremljala tudi ustrezna denarna nagrada, ki bi bila znatno višja od dosedanje. S Kidričevimi priznanji bi se nagrajela ostala nadpovprečno kvaliteta dela. Priznanj bi lahko bilo več, vendar njihovo število ne bi smelo biti več kot dvakrat presežati števila nagrad, prav tako pa jih ne bi spremljale denarne nagrade. Z zmanjšanjem števila nagrad in doslednim upoštevanjem veljavnih kriterijev bi dvignili nivo nagrajenih del in vrednost nagrad ter dobili resnični »vrh« raziskovalnega dela študentov v enem študijskem letu.

Osnutek pravilnika predvideva, da denarnih sredstev za nagrade več ne bi posebej združevala šola, temveč bi se le-ta zagotavljala v vsakoletnim

ZA

finančnim načrtom v skladu s kriteriji in merili pravilnika. Postopek zbiranja sredstev bi bil tako enostavnejši, manj pa bi bilo tudi administrativnih opravil.

Praviloma bi odbor podeljeval nagrade le za dela, ki so bila predtem razpisana. Za to obstaja več razlogov. Šole doslej niso posvečale večje pozornosti vsakoletnim razpisom tem, predlagane teme so bile marsikdaj zelo splošne, neaktualne, preširoke in s tem nezanimive za študente kot za delovne organizacije, ki imajo vsekakor interes za sodelovanje z univerzo tudi na tem področju. Nekateri šole so pošiljale predloge tem s samo nekaterih področij svoje raziskovalne dejavnosti, odvisno od prizadevnosti posameznih učiteljev – mentorjev. Teme večine v zadnjih nekaj letih nagrajenih predtem niso bile razpisane. S pogojem, da mora biti delo, ki kandidira

za nagrado, predtem razpisano, bi dosegli, da bi se študentje v večjem številu odločali za razpisane teme, s čimer bi lahko usmerjali njihovo raziskovalno delo.

Ločitev na izvirna in diplomska dela bi s prejemom pravilnika odpadla, saj je v resnici umetna. Raziskovalna dejavnost je le ena in diplomska delo je tudi izvirno, če prinaša izvirne misli, poglede, metode in spoznanja, po drugi strani pa je vsako izvirno delo lahko tudi diplomsko, če se študent in njegov učitelj-mentor tako dogovorita. V zadnjih nekaj letih pravih izvirnih del med nagrajenimi skorajda ni bilo.

Toliko o spremembah, ki jih prinaša osnutek novega pravilnika. Sama procedura okrog izbire nagrajenih del in podelitve nagrad pa bi bila naslednja. Študent bi v dogovoru z učiteljem-mentorjem izbral eno izmed razpisanih tem, se po želji odločil, da bo to njegovo diplomsko delo in izgotovljeno delo predložil ustreznemu organu na svoji VDO oz. VTO. Le-ta bi vsako leto predlagala odboru največ 5 del, ki bi kandidirala za nagrado. Odbor bi ne

predlog šol določil strokovne ocenjevalce, ki bi ocenili predložena dela v skladu s kriteriji in merili pravilnika. Odbor bi zatem ali sam odločil o nagrajenih delih, ali pa bi imenoval dve področni komisiji (eno za področje družboslovja in eno za področje tehnike), ki bi jih sestavljali priznani visokošolski učitelji in strokovnjaki iz organizacij združenega dela. Področni komisiji bi izmed že ocenjenih del izbrali najboljša in pripravili dokončen predlog za nagrade, o katerih pa bi seveda odločal odbor.

Postopek se na prvi pogled zdi malce zapleten, vendar je nujen, če želimo prekiniti z dosedanjimi prakso izbiranja najboljših del, ki je bilo pretežno formalno in prepuščeno pobudam posameznih šol in visokošolskih učiteljev. Najpomembnejše je, da ločimo kvaliteto od povprečnega in mu damo priznanje ter možnost za nadaljni še kvalitetnejši razvoj. To pa je naloga ne le univerze, temveč celotne družbe in vsakega posameznika.

Slavko Cvetek

ŠTUDENTE

KDO NAS ZAFRKAVA II.

Vedno bolj mi postaja jasno, da vlada med študenti v zvezi z regresirano prehrano neinformiranost, katere posledica pa je dezinformiranost, ki onemogoča kolikor toliko objektivno razpravo o prehrani. Marsikateri problemi okrog nje ostajajo tako nedorečeni. Zato menim, da je potrebno podati celovitejšo informacijo v zvezi s to problematiko, le taka informacija pa lahko služi sprejemanju stališč. Predvsem je potrebno razjasniti naslednja vprašanja:

1. Zakaj v Mariboru in Ljubljani različni izvajalci prehrane?

V Ljubljani je povsod tam, kjer imajo šole razdeljevalnice, izvajalec Študentski center (tako kot pri nas Študentski domovi), obstajajo pa tudi šole, kjer bifejev nimajo. In ravno to (ne pa namensko razbijanje monopola ali kakšni drugi vzroki), je priložilo te šole, da so morale skleniti pogodbo za izvajanje regresirane prehrane s šoli najbližjo restavracijo. Tako študenti teh šol dobivajo bone, ki jih imajo te restavracije na razpolago tudi za delavce v združenem delu. Jasno je torej, da so tudi ljubljanski študentje po posameznih šolah vezani le na eno prehranjevalno mesto (le v nekaj primerih na dvoje). Tisti študenti, ki dobivajo bone od Študentskega centra, pa se lahko prehranjujejo le v obratih tega centra (tako kot mariborski študent). To dokazuje, da bistvenih razlik med ljubljanskimi in mariborskimi modelom kar zadeva izvajalca torej ni. Tako razna namigovanja o „resničnih“ vzrokih za uvedbo Študentskih domov kot edinega izvajalca v Mariboru niso utemeljena. Vodila pri izbiri izvajalca je bilo to, da je potrebno študentom prehrano zagotoviti čim bližje šoli. Vse naše šole imajo prehranjevalnice, torej je odločitev za Študentske domove logična, saj le-ti trenutno z bifeji razpolagajo. Se vedno pa lahko posamezna šola pogodbo s Študentskimi domovi prekine in v bife uvede drugega izvajalca. Toliko o tem zato, da bi bili mariborski študenti v zvezi s tem vprašanjem pravilno informirani.

Seveda pa kljub temu ne smemo zanemariti vprašanja, ali bi bilo dobro razmisliti o tem, da bi v Mariboru angažirali vsaj

še enega izvajalca, ki bi kot konkurenca silil SD k kvalitetnejšemu delu.

2. Razdeljevati bone ali prodajati bloke?

Ljubljana argumentira razdeljevanje bonov vsem študentom z naslednjim: študente je potrebno izenačiti z delavci v združenem delu, kar pomeni, da morajo vsi študenti imeti pravico do regresa ne glede na socialni položaj (tudi v združenem delu razlik pri regresu med direktorjem in čistilko ni), pravico do regresa ne sme in ne more biti vezana na določeno lastno udeležbo študenta, temveč naj študent prispeva toliko, kolikor zmora. Tudi če bi Ljubljana hotela preiti na mariborski model, tega ne bi mogla izvesti v celoti iz naslednjih razlogov: mariborski model je izvedljiv le pri enem izvajalcu (Študentskem centru ali Študentskih domovih) saj gostinske organizacije na ta model ne pristajajo. Ljubljanski univerzi pa je jasno, da v enem prostoru ne moreta biti v veljavi dva različna sistema, saj to pomeni diferenciacijo med študenti (že manj sprejemljivo je, da bi obstajale razlike znotraj ene univerze).

Mariborska univerza je do aprila vztrajala na svojem modelu (prodaja blokov) iz naslednjih razlogov:

- sredstva za regresirano prehrano je treba trošiti strogo namensko (kar mariborski model zagotavlja, medtem ko ljubljanski ne v celoti),
- % študentov, ki koristijo ugodnost, kaže na to, da se za regresirano prehrano odločajo res tisti študenti, ki se nameravajo prehranjevati in ki so pomoči (pa čeprav le 25 din na obrok) tudi potrebni,
- del sredstev zaradi sistema prodaje blokov ostaja neizkoriščenih, kar daje pogoje za diferencirano regresiranje (= socialno bolj ogroženim študentom višji regres).

Realno je težko ugotovljati tako ljubljanskim kot tudi mariborskim argumentom. Vprašanje pa je, kateri so z vidika razmer, študentov, socialne politike in ne nazadnje tudi financiranja prehrane sprejemljivejši.

Tu se seveda vedno postavlja vprašanje, zakaj se je naša univerza sploh odločila za sistem prodaje blokov. Ali so bili res-

nični vzroki zgolj naštetih argumenti, ali kaj drugega? Ozadja žal ne poznam, zato odgovora ne vem.

Predstavniki mariborske univerze so ustrezne organe opozarjali na to, da so različni modeli z vidika enotnosti študentske populacije v slovenskem prostoru nesprejemljivi in zahtevali zato poenotenje sistema. Sklep skupščine podpisnikov samoupravnega sporazuma o štipendiranju (ta daje denar za regresirano prehrano) je mariborski model potrdil kot edini sprejemljiv. Ljubljani pa je naložil, da mora „povsod tam, kjer je to možno“, preiti na mariborski model. Jasno je, da Ljubljana tega sklepa ne bo izvajala, saj med svoje študente ne more uvesti različnih modelov. Na to so predstavniki mariborske univerze tudi opozarjali, vendar brez uspeha. Sklep skupščine je Mariboru zavezal roke, saj bi uvedba ljubljanskega modela tudi v Mariboru pomenila kršenje sklepa skupščine, kar pa bi pognilo za seboj neprijetne posledice (morda celo ukinitve regresirane prehrane). Ali je univerza pripravljena prevzeti nase tako odgovornost?

Moramo povedati še to, da so na zadnji seji skupščine (4. 4.) nekateri delegati glasno in ostro podvomili v „uspešnost“ mariborskega modela pri doseganju osnovnega smotra ter o upravičenosti takega modela. Nekateri tovariši pa so uspeli z vratolomnimi besednimi akrobacijami spraviti razpravo na „pravo pot“ (kar sklepi nedvomno potrjujejo).

Dejstvo pa je, da usode regresirani prehrani v končni fazi ne krojita univerzi (kot to nekateri napačno mislijo) temveč skupščina podpisnikov samoupravnega sporazuma o štipendiranju.

3. Višina regresa

Je vsekakor sporna, če nanjo gledamo samo z vidika študentov. Sredstva za regres so ostanek štipendijskih sredstev, ki se združujejo na ravni republike. Ta ostanek se je pojavljal že nekaj let, zato je do ideje o regresirani prehrani tudi prišlo.

Seveda obstaja vprašanje, ali bodo sredstva še naprej ostajala, saj se materialni položaj dijakov in študentov vztrajno slabša. Zaradi tega bo pritisk na

štipendijska sredstva večji. Kaj hitro se torej lahko zgodi, da bo sredstev za regresirano prehrano manj ali da jih celo ne bo več. To je verjetno tudi bilo izhodišče skupščine, ko je določala višino regresa. Res je, da 25 din posamezniku ne pomeni veliko (razen socialno zelo ogroženim). Če pa pogledamo maso teh sredstev, pa vidimo, da je za regresirano prehrano študentov namenjenih kar 12 starih milijard din.

Višina regresa bi lahko bila višja le, če bi univerzi uvedli diferencirano regresiranje (torej socialno bolj ogroženim študentom več — npr. 40 din, ostalim manj ali celo nič). Mariborska univerza je na zadnji seji skupščine predlagala, da bi v okviru sredstev, ki jih dobiva izvajala diferencirano regresiranje (in pri tem ohranila svoj model). Delegati so predlog zavrnili predvsem iz enega razloga: isti dan je bil sprejet sklep o uvedbi regresirane prehrane za srednješolce, zanje bo regres znašal 9,71 din (?!). Za delegate je zato bilo nesprejemljivo, da bi nekateri študenti bili deležni regresa 40 din, dijak pa tako nizkega. Mislim, da je argument sprejemljiv, saj so dijaki in študentski želodci verjetno enaki. Zakaj pa dijakom tako nizki regres? Zato, ker je le toliko sredstev bilo še na voljo, če bi hoteli njim regres vsaj malo zvišati, bi ga morali študentom znižati. Sredstva so omejena, višina regresa je odvisna od tega, koliko štipendij ostane nepodeljenih, ne pa od volje delegatov ali pa celo obeh univerz.

Vsekakor pa bo skupščina o povišanju regresa razpravljala septembra.

4. Regresirana prehrana: da ali ne?

Ob vprašanjih, ki se odpirajo pri razmišljanju višine regresa in regresirani prehrani nasploh, se mi postavljanje regresirane prehrane pod vprašaj zdi popolnoma upravičeno. Dejstvo je, da posameznemu študentu 500 din na mesec ne pomeni veliko. Prej bi lahko ta znesek imenovali miloščino, študenti pa to miloščino lahko mirno jemljemo kot „metanje peska v oči“. Če bi namreč okrog same štipendijske politike toliko robantili kot smo v zadnjih mesecih okrog regresirane prehrane, bi

verjetno v okviru štipendijske politike že kaj spremenili. Tako pa se razburjamo zaradi različnih modelov izvajanja prehrane, štipendijska politika pa ostaja kar veselo naprej nespremenjena.

Če ostajajo sredstva za štipendije, bi morala štipendijska politika sistemsko zagotoviti prelivanje ostankov v štipendije socialno najbolj ogroženih študentov. Če preprost pavšalen izračun pokaže naslednje: vzemimo, da je v Sloveniji približno 25.000 študentov, od katerih je 15 % socialno ogroženih in drugih dohodkov razen štipendije nimajo. Če bi med te študente razdelili 12 starih milijard (kolikor jih za eno šolsko leto namenimo regresiranju prehrane študentov), bi vsak tak študent lahko dobil za več kot 3.000 din višjo štipendijo.

Rezultat popolnoma dokazuje upravičeno zahtevo po bolj urejeni štipendijski politiki in ukinitvi regresirane prehrane. Vsak pošten človek bi temu pritrdil. Zato bi bilo pametneje zahtevati nadaljnje urejanje štipendijske politike, ne pa višji regres.

5. Kako v tem trenutku naprej?

O regresirani prehrani je komisija za materialna vprašanja študentov pri mariborski univerzi na zadnje razpravljala v aprilu. Glede na to, da Ljubljana takrat še vedno ni prešla na

mariborski model, je komisija ugotovila, da bi bilo vztrajanje Maribora na svojem sistemu za naše študente nesprejemljivo, saj so postavljeni v slabši izhodiščni položaj. Kljub temu, da to pomeni kršenje sklepa skupščine, je komisija sprejela sklep, da v maju preidemo na razdeljevanje bonov. Kot ste verjetno že ugotovili, se sklep že izvaja. Isti sklep je potrdil tudi svet univerze. Konec junija bo komisija izdelala analizo o tem, kako je izvajanje regresirane prehrane po novem potekalo. V okviru te analize bodo posebej obravnavani Študentski domovi z vidika njihovega izpolnjevanja obveznosti. Ugotovitve analize bodo osnova za odločitev, kako bo univerza speljala regresirano prehrano v novem šolskem letu (v okviru tega tudi odločitev o uvedbi drugih izvajalcev).

Skupščina pa bo usode regresirane prehrane nasploh nadalje krojila v juniju. Takrat bo verjetno znano, ali bo prišlo do sprememb v sklepih oziroma celo do ukinitve prehrane.

Pri tem pa moramo vsi študenti v Sloveniji do takrat zavzeti jasno stališče: hočemo regresirano prehrano ali socialno ugodnejšo štipendijsko politiko (odgovor morata dati obe univerzitetni konferenci ZSMS, dobiti pa ga morata preko OO ZSMS).

Marinka Jerman

PREJELI SMO

Kreativna fotografija
HOC 'N' HOC STUDIO
brata hochstatter Gospojna 7 62000 maribor YU 062/28 695

KATEDRA
list mariborskih študentov
ob parku 5

Dragi prijatelji,
mineva pol leta, odkar ste objavili moje odprto pismo sindikatu delavcev kulture Maribor potovž. V njem sem protestiral proti temu, da oni v teh težkih časih pomankanja marsikaterega potrebnega strokovnega artikla, predvsem pa reprovocirajo, prepovedno izolirajo, v času depozita za prehod "najbolj odprtih meja Evrope", bencinskih bonov... itd, postavljajo na OSREDNJE MESTO dnevnega reda PROBLEMATIKO TOPLIH OBROKOV!
Napisal sem jim, kot se gotovo spominjate, da se mi to zdi nesramno metanje peska v oči in namerno odvracanje pozornosti proč od glavnih problemov, da je to miselnost tipa "dajmo jim piva in klobas, pa bodo mirni!". Da ne mislim trčati svojega dragocenejšega časa na njihovih "kulinaricnih sejah", da to očitno ni moj revolucionarni sindikat, ki bi me ščitil pred samovoljno državo in delodajalcev, ampak ogromna skupina redno plačenih poklicnih uradnikov v službi tega aparata.
No, gotovo vas zanima, ali se je v tem času šestih mesecev kaj spremenilo, ali so reagirali na moje pisanje.
Toda nikjer, niti pod "razno" ne omenjajo mojega pisma, toda se ne izražajo VABILA IN ZAPISNIKE SVOJIH SESTANKOV!
Ne vem ali so tako neobčutljivi, ali pa se zafrkavajo, toda drago plačujemo stare napake, sindikat pa se ukvarja z obrobni problemi. MESECIH SO S TOPLIH OBROKOV PRIBILI NA NOV OSREDNJI PROBLEM - NA ODDIH! Si morate misliti, država v težavah, moj dikat pa o oddih!?!
Neverjetno na kako poceni finte nas mečejo!

Lep pozdrav, vaš Mišo Hochstätter

Začeli smo individualno z Jakom Šraufncigerjem in nadaljevali kolektivno s KAJ-em. Sedaj še čakamo, da se v Maribor preseli stolnica "družbeno-kritičnih" izpušnih ventilov slovenske družbe.

Marsikje lahko preberemo, da so prišli neprijazni časi za slovensko knjigo. Ne vem zakaj nihče ne napiše, da so prišli prijazni časi za bulevarske šund tiskovine.

Ker Maribor ne slovi po širokih in lepo urejenih bulevarjih, je zaslovel po bulevarskem tisku.

MARIBOR, ki že dolgo na podlagi raznih socioloških raziskav slovi kot najbolj konzervativno slovensko mesto, se ni izneveril svoji tradiciji. Že nekaj časa namreč v našem mestu izhaja najbolj konzervativno slovensko glasilo z dvoumnim naslovom »KAJ«.

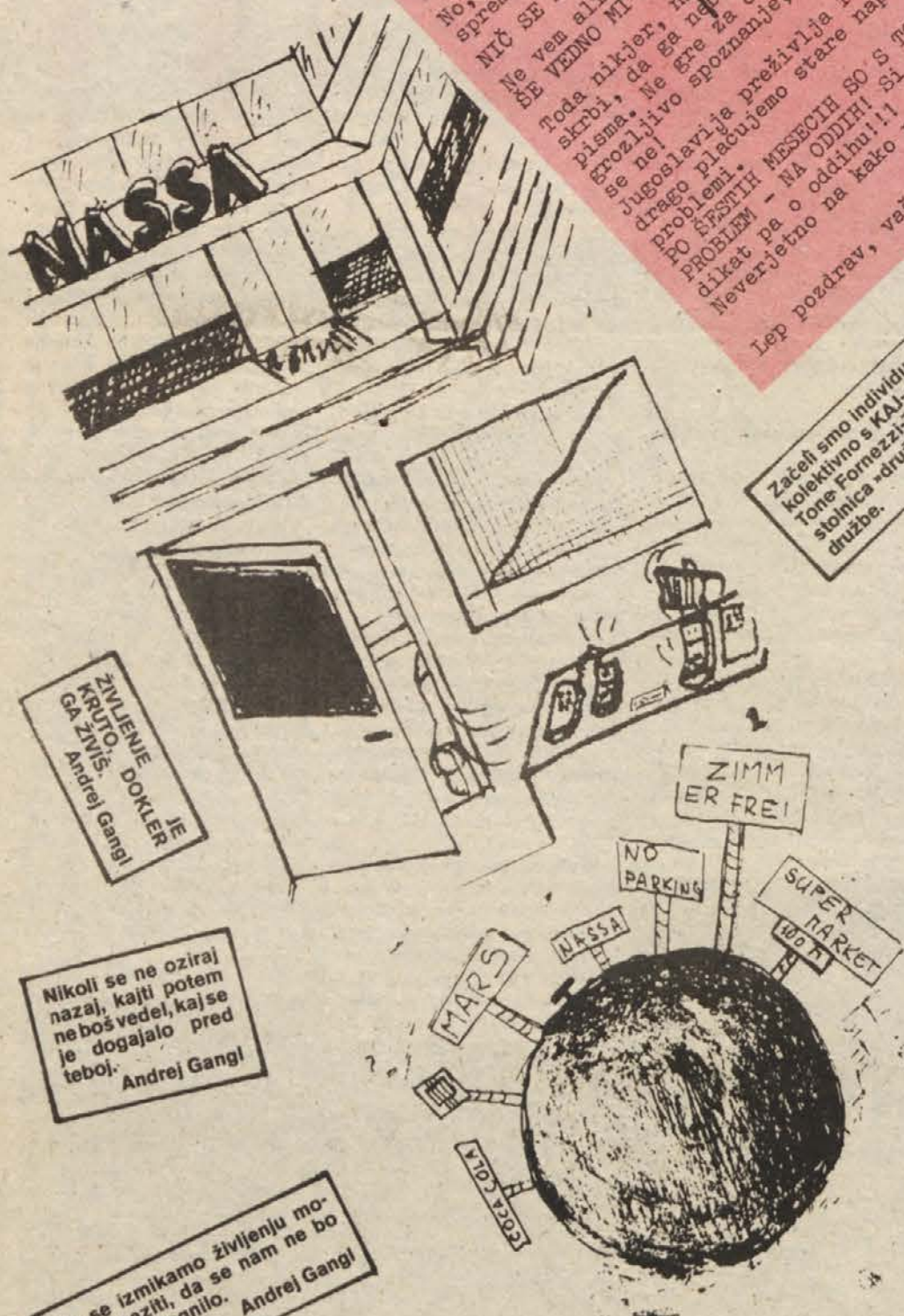
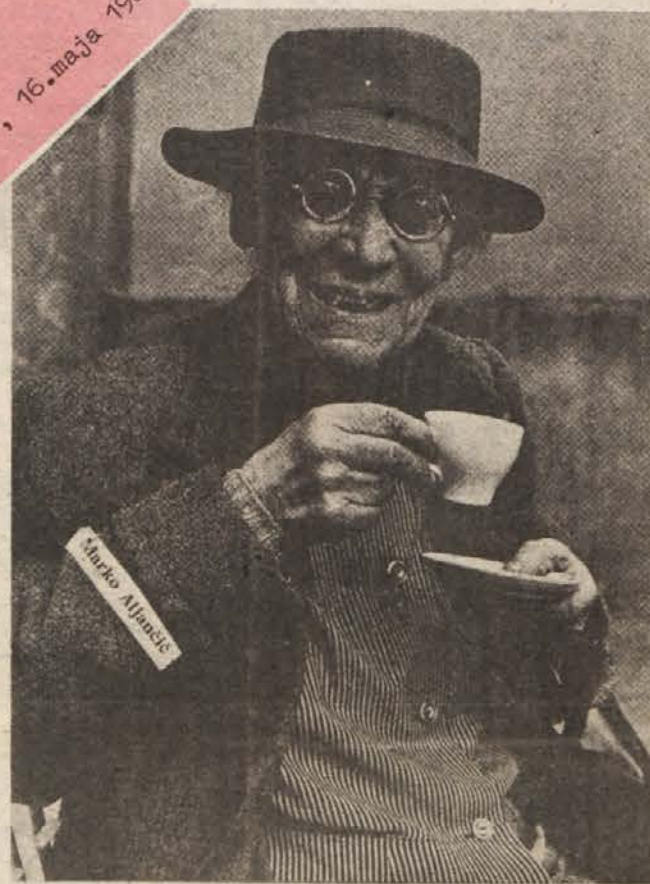
Dokler se bo v naši družbi našel denar za bulevarski tisk, smo lahko prepričani, da ga bo vedno manj za družbeno-politično angažirane popisane liste papirja.

VSAK PETEK IZIDE »KAJ«. VSAKO SOBOTO PA SE VPRAŠAMO ZAKAJ IZIDE?

Bojan Labović

Dve poli ali štirje listi papirja - to je »KAJ«

Maribor, 16. maja 1984

ZIVLENJE DOKLER JE KRUTO, GA ŽIVIS, Andrej Gangl

Če se izmikamo življenju moramo paziti, da se nam ne bo življenje izognilo. Andrej Gangl

Slišal sem, da mora delavsko gibanje celoviteje prodrati v svetu. Zato predlagam: PROLETARCI VSEH DEZEL, ZDRUŽITE SE Z GOVORNIKI!
Marko Klasinc

Na svetu obstajajo tri vrste poezije: dobra, slaba in poezija Darija Kreuha.
Marko Klasinc

SOVRAŽNIKI NISO LE TISTI, KI NAS SOVRAŽIJO, LAHKO SO TUDI TISTI, KI NAS SOVRAŽIJO.
Andrej Gangl

Za redkobesedne je vsaka beseda knjiga.
Aleksander

